

Slovenski ČEBELAR

letnik CXXIII • 3/2021

Peter Pavel Glavar
1721–1784

Na pobudo ČZS
ustanovljen
konzorcij zaščitnih
živil na ravni EU

- Pomen trotoev in njihove vzreje za boljše čebele
- Napotki za premik čebeljih družin in za pridobivanje cvetnega prahu
- Slovenija na nacionalni ravni zaščitila »Istrski med«

Logar
 ČEBELARSKA OPREMA

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA
Izdelano s smislom za detajle.

DELOVNI ČAS TRGOVINE

PONEDELJEK-PETEK:
 09.00-12.00
 13.00-17.00
 SOBOTA:
 09.00-12.00

15.-20. marec 2021
8% PREDSEZONSKI POPUST
 na vso čebelarstvo opremo na zalogi

Medopip plus, Medopip standard,
 Medopip nozepina in Apifonda.

LOGAR TRADE D.O.O.
 POSLOVNA CONA A 41
 SI-4208 SENČUR

04 25 19 410
 info@logar-trade.si
 www.logar-trade.si

Naročeno vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

info.belokranjski-hram@t-2.si
 Facebook – belokranjski hram

BH
 Belokranjski
HRAM

Akcija

Za člane ČZS nudimo 5%-popust pri nakupu
 čebelarstvo opreme LYSON v vrednosti nad 50 EUR.

LYSON

Velika izbira zaščitne
 čebelarstvo opreme,
 tudi za otroke.

Mešalnik medu,
 400 V z mešalom
 in avtomatiko
 50 L
 Cena: **838,60 €**

Komora za
 dekristalizacijo
 medu 300 kg
 Cena: **1.821,00 €**

* Vse cene vsebujejo DDV.

Kozarci
 in pokrovčki
 za med
 več vrst
UGODNO

Topilnik voska
 mali Lyson
 + gorilnik
 Cena: **412,50 €**

Satne osnovne AŽ in LR
UGODNO

Satni okvirji AŽ in LR
 (sestavljani ali nesestavljeni)
UGODNO

Žice za žičenje okvirjev
 več vrst
UGODNO

Drugo čebelarstvo opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si

Belokranjski hram d.o.o.
 Ulica Staneta Rozmana 26, 8340 Črnomelj
 M: +386 40 748 588
 Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 09.00-16.00
 sre.: 09.00-17.00
 sob.: 08.00-12.00

PE Belokranjski hram Domžale
 Ulica Nikola Tesla 19, 1230 Domžale
 M: +386 40 269 870
 Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 9.00-16.00
 sre.: 9.00-17.00
 sob.: 8.00-12.00

PE Maribor
 Trgovina Gardina
 Cesta XIV. divizije 75, 2000 Maribor
 Tel.: +386 2 471 51 73
 Delovni čas: pon.-pet.: 8.00-18.00
 sob.: 8.00-12.00

Spoštovana čebelarka, cenjeni čebelar!

»Vzreajmo boljše čebele,« je zapisal prof. dr. Jože Rihar na naslovnico svoje knjige. Ampak kako in čemu bi lahko bili čebelarji uspešnejši kot naravna selekcija v milijonih let evolucije?

Najprej odgovorimo, zakaj selekcija. Ne glede na živalsko vrsto sta razloga v grobem dva, ki sta si do neke mere nasprotujoča. **Prvi je ohranitev neke vrste, podvrste, populacije** v smislu angleškega termina »conservation«. Pri tem v neki manjši populaciji, kjer so si posamezni osebki že zelo sorodni, izvajamo skrbno odbiro in parimo osebkove, ki so si med seboj manj sorodni. S tem vzdržujemo pestrost, zmanjšujemo verjetnost dednih napak in povečujemo odpornost proti boleznim. Eden od primerov dobre prakse v čebelarstvu s področja ohranitve podvrste je vzpostavitev rejskega programa za endemno *Apis mellifera ruttneri* na Malti ali pa, alternativno, norveški pristop k ohranjanju temne čebele *A. m. mellifera*.

Drugi razlog pa je, da s selekcijo lahko izboljšujemo lastnosti, povezane z ekonomiko. V mlekarstvu je to npr. količina mleka, v čebelarstvu pa je ustrezna količina iztočenega medu. Seveda so tu tudi drugi parametri, ki posredno vplivajo na ekonomičnost, npr. mirnost, ki skrajšuje porabljeni čas za preglede, odpornost proti kakim patogenom in okoljskim vplivom.

Prodaja čebeljih matic je v čebelarstvu eden od virov dohodka. Vzrejevalci, ki delujejo v sklopu Rejskega programa za kranjsko čebelo, vsako leto vzredijo skoraj 40.000 matic, ki jih ali prodajo ali obdržijo za izboljšanje naslednjih generacij. Dobra tretjina prodanih gre na tuja tržišča. Matice kranjske čebele sicer lahko kupimo povsod po svetu kot posledico intenzivnega trgovanja. Ravno tu pa imamo s kranjsko čebelo Slovenci srečo. Življenjsko področje kranjske čebele je namreč kar veliko in vsaj hipotetično bi se lahko zgodilo, da bi Pollman podvrsto poimenoval po kakšni drugi deželi bivše Avstro-Ogrske. Slovenske matice pa niso zanimive (le) zaradi izvora, pomembni so zlasti geni, ki jih te matice vnesejo v čebelarjeve družine.

Trenutna implementacija Rejskega programa za kranjsko čebelo je podpora delu vzrejevalcev, ki skrbijo ravno za to genetiko. Selekcija temelji na

dveh stebrih: na odbiri, ki jo izvaja vsak vzrejevalec sam zase, in testiranju potomstva, ki ga opravljajo testni čebelarji. Naša želja je, da bi cikel testiranja in poročanja pospešili in vzrejevalcem čim prej dostavili rezultate progenega testa. Zato uvajamo nalepke s QRkodami, ki bodo omogočale testnim čebelarjem neposredni vnos v podatkovno zbirko. Poleg tega pa večino svojih raziskovalnih naporov usmerjamo v ugotavljanje genetskega ozadja gospodarnih lastnosti in lastnosti, ki določajo čebeljo podvrsto, kar bo v prihodnosti pripeljalo do **uvedbe genomske selekcije tudi v našem rejskem programu** za kranjsko čebelo, kar je že stalna praksa pri mnogih živalskih in rastlinskih vrstah.

V svetu in Evropi poznamo kar nekaj izpeljank rejskih programov za čebele. Slovenski je eden starejših. **Pomembno je tudi dejstvo, da je Republika Slovenija prepoznala pomen kranjske čebele in pristopila k sofinanciranju rejskega programa**, saj je ravno financiranje največja težava rejskih programov v svetu. Selekcija je namreč delovno zelo intenziven proces, ki zahteva veliko znanja, potrpežljivosti, spretnosti in časa čebelarjev, ki izvajajo meritve, na eni strani ter strokovnjakov, ki te meritve obdelujemo ter čebelarjem svetujemo pri nadaljnjih korakih pri selekciji, na drugi strani.

Ozka selekcija seveda zmanjšuje raznolikost, zato je potrebna pazljivost. Kljub temu ima usmeritev v neke ekonomsko privlačne lastnosti lahko pozitiven učinek tudi na »nasprotnem bregu«, t.j. pri ohranjanju lokalnih podvrst. **Če dobro delo domačih vzrejevalcev prepriča čebelarje o nakupu »lokalne« matice, to pomembno prispeva k ohranitvi podvrste; to dejstvo moramo v Sloveniji ravno zaradi izvora kranjske čebele imeti vedno pred očmi.**

Čebelarstvo je v svetu pogosto zgolj konkurenčna kmetijska panoga, pri nas pa je tudi živa kulturna dediščina. S kančkom inovativnosti moramo združiti oboje in upravičiti sloves, ki ga kot izvorna dežela kranjske čebele imamo.

dr. Janez Prešern, vodja skupine za čebelarstvo na Kmetijskem inštitutu Slovenije

KAZALO

UVODNIK

dr. Janez Prešern	65
OBVESTILA ČZS	67
IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
dr. Peter Kozmus: Pomen trotov in njihove vzreje za boljše čebele	68
Ivana Kovačević in Matija Koštomaj: Ohranjanje lokalne populacije kranjske čebele v biosfernem območju Kozjansko in projekt Varuh	70
Marija Sivec: Kako nam lahko koristijo zgodnji troti	73
Simon Golob: Napotki za premik čebeljih družin	73
dr. Nataša Lilek: Kratki napotki za pridobivanje cvetnega prahu	74
dr. Aleš Gregorc, dr. vet. med.: Učinkovitost izrezovanja trotovine glede na mesec	76
Eva Markun in Matjaž Levičar: Vpliv podnebnih sprememb na čebelarstvo in strategija prilagajanja čebelarstva (II. del)	77
Franc Šivic: Čebelarstvo leto 2021 je v znamenju	80
Petra Pavla Glavarja (1721-1784)	80
Franc Šivic: Novice iz sveta	82
DELO ČEBELARJA	
Franko Dolgan: Čebelarjeva opravila v marcu	83
IZ ČEBELARSKIH DRUŠTEV	85
OBVESTILA ČZS	87
OGLASI	92
V SPOMIN	95

INDEX

EDITORIAL

Janez Prešern, DSc	65
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	67
FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Peter Kozmus, DSc: The importance of drones and their breeding for better bees	68
Ivana Kovačević and Matija Koštomaj: Preservation of the local population of the Carniolan honeybee in the Kozjansko biosphere reserve and the custodian project	70
Marija Sivec: How early drones can benefit us	73
Simon Golob: Instructions for moving bee colonies	73
Nataša Lilek, DSc: Short tips for obtaining pollen	74
Aleš Gregorc, DSc, DVM: Efficiency of cutting out drone combs according to the month	76
Eva Markun and Matjaž Levičar: The impact of climate change on beekeeping and the adaptation strategy of beekeeping (part II)	35
Franc Šivic: The beekeeping year 2021 is marked by	80
Peter Pavel Glavar (1721-1784)	80
Franc Šivic: World news	82
BEEKEEPER'S WORK	
Franko Dolgan: Beekeeper's tasks in March	83
FROM BEEKEEPERS' ASSOCIATIONS	85
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	87
ADS	92
IN MEMORIAM	95

PODATKI ZA STIK ČEBELARSKA ZVEZA SLOVENIJE

Predsednik ČZS: Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, noch@czs.si
Vodja služb ČZS: Lidija Senič, vodja služb ČZS: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si
Priznana rejska organizacija: Peter Kozmus, strokovni vodja PRO: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si
Opazovalno-napovedovalna služba: Aleš Božovičar, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, ales.bozovicar@czs.si, avtomatski telefonski ozivnik: 01/729 61 20, https://cebelar.czs.si/User/Login?returnUrl=/
Svetovalci specialisti za tehnologijo čebelarjenja:
 Vlado Auguštin: 01/729 61 24, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si
 Simon Golob: 01/729 61 12, 030/604 015, simon.golob@czs.si
Svetovalci specialisti za ekonomiko:
 Tanja Magdič: 01/729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si
 Nataša Klemenčič Štrukelj: 01/729 61 24, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si
Svetovalci specialisti za zagotavljanje varne hrane:
 Andreja Kandolf Borovšak: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si
 Nataša Lilek: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si
 Tomaž Samec: 01/729 61 18, 040/436 517, tomas.samec@czs.si
Uredništvo: Marko Borko, urednik: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskecebelar.php

Glasiloslovenskičebelarje ustanovilo Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Vpisano je v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, pod zaporedno številko 585.

Tel.: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si

Transakcijski račun ČZS: SI56 0318 6100 2214 727, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Uredniški odbor:

Marko Borko, Brane Borštnik, Vladimir Fajdiga, Janez Gregori, Mira Jenko Rogelj, Andreja Kandolf Borovšak, Anton Žakelj

Urednik:

Marko Borko

Uredništvo:

01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskecebelar.php

Lektorica:

Mojca Pipan

Oddaja prispevkov:

Članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Avtorji naj v člankih uporabljajo strokovno izražje v skladu s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi in osmrtnice:

Cela stran: 1044 € (zunanja stran ovitka), 816 € (notranjost, živi rob), 594 € (notranjost), pol strani: 522 € (zunanja stran ovitka), 414 € (notranjost živi rob), 300 € (notranjost), tretjina strani: 198 €, četrtina strani: 144 €, petina strani: 102 €, desetina strani: 42 €. Oblikovanje reklamnega oglasa: cela stran in polovica strani 60 €, tretjina, četrtina, petina, desetina 48 €. Popravki reklamnega oglasa: 1-10 popravkov 2,4 €, 11 ali več popravkov 6 €. Popust pri ceni za 4- do 6-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 7- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani ČZS lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,3 €. Splošni oglasi po 0,3 € za besedo, enako velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Vse cene so brez DDV. Politika oglaševanja ter cenik oglasov in osmrtnic v glasilu Slovenski čebelar z dne: 11. novembra 2019 je objavljena na spletni strani ČZS.

Priloga za tisk in tisk: Para, d. o. o., Celestinova ulica 1, 1000 Ljubljana. Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi). Naklada: 7.900. Tiskano: 23. 2. 2021.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

Fotografija na naslovnici: Maticam zagotovimo za oprave čim večje število trotov, ki prenašajo dobre lastnosti. Foto: Franc Šivic

Mednarodna barvna koda za označevanje čebeljih matic

				
2017	2018	2019	2020	2021

Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Barbara Dimc, tajnik: 01/729 61 02, 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Ines Zajc Žunič, poslovna sekretarka: 041/337 854, ines.zunic@czs.si, Zlatica Kovačević, administrativna delavka: 01/729 61 24, 030/604 009, zlatica.kovacevic@czs.si

Čebelarstva knjižnica Janeza Goličnika (vsak prvi delovni četrtek v mesecu med 15. in 18. uro): 01/729 61 11, cebelarskaknjiznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php

Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si

Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php

Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php

Uradne ure JSSČ:

Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica (v Čebelarskem centru Slovenije): ponedeljek od 10.00 do 14.00, četrtek od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

Mestni trg 4, 8330 Metlika: ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

Rožna dolina 50/a, 4248 Lesce (v Čebelarskem razvojno-izobraževalnem centru):

ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

Dobrna 1a, 3204 Dobrna (v Kulturnem domu Dobrna): ponedeljek od 10.00 do 14.00

in petek od 8.00 do 10.00.

Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota (na sedežu Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota): ponedeljek od 10.00 do 14.00.

Streliška ulica 150, 2000 Maribor (v Čebelarskem centru Maribor): petek od 8.00 do 10.00.

ApiSlovenija, 10.–11. april 2021

V prihodnost ODGOVORNO in NARAVNO, čebelam PRIJAZNO.

Program strokovnega posveta:

Sobota, 10. april 2021

- Obvladovanje varoze v praksi – moja odgovornost – *Alenka Jurič*, UL VF nacionalni veterinarski inštitut, enota Celje
- Varnost slovenskih čebeljih pridelkov – *dr. Andreja Kandolf Borovšak*, ČZS, JSSČ
- Nadgradite svoje čebelarstvo po načelih ekološkega čebelarjenja – *Mitja Zupančič*, KGZS
- Izzivi pri trženju ekoloških izdelkov iz čebeljih pridelkov – *Roman Košale*
- Globalni vidik trajnostnega nadzora nad varojami – *dr. Jeff Pettis*, predsednik Apimondie

Nedelja, 11. april 2021

- Čebelarjenje preko leta v mojem čebelarstvu – *Slavko Lešek*
- Pot do uspešnega ekološkega čebelarjenja v praksi – *Andreja Smrdelj*
- Kako do neoporečnega voska? – *Vlado Auguštin*, ČZS, JSSČ
- Plemenilne postaje in kontrolirano parjenje – *dr. Peter Kozmus*, ČZS
- Pomen selekcije za močne in zdrave čebelje družine v vsakem čebelnjaku – *dr. Aleksandar Uzunov*, Fakulteta za kmetijstvo in hrano, Skopje

Na ApiSloveniji bo potekala tudi razglasitev/podelitev nagrad za naj čebelarstvo fotografijo. Predstavljen bo najboljši strokovni članek v *Slovenskem čebelarju* minulo leto po mnenju uredniškega odbora in bralcev. Obeležili pa bomo tudi 15. obletnico peneče medice v Sloveniji in podelili priznanja zaslužnim čebelarjem za ta projekt. Predstavljene bodo tudi tehnološke izboljšave v čebelarstvu. ApiSlovenija bo izvedena v skladu s priporočili NIJZ. Organizator si pridržuje pravico do spremembe programa.

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

18. čebelarški praznik Slovenije in 4. praznovanje svetovnega dne čebel

18. čebelarški praznik Slovenije 2021, praznovanje 4. svetovnega dne čebel in praznovanje stoletnice Čebelarškega društva Lovrenc na Pohorju bomo obeležili v soboto, 22. maja 2021, v Lovrencu na Pohorju. Slavnostna proslava bo potekala od 11.00 do 12.30, sledila ji bosta kosilo in druženje ob zvokih narodnozabavnega ansambla. Cena kosila znaša 10,00 EUR (praporščakom pripada brezplačno kosilo). Bone za kosilo boste prevzeli na info točki, kjer boste dobili tudi informacijo o sedežnem redu. V začetku aprila, ko nam bo že znano, če bomo lahko na ta datum izpeljali prireditev, boste vsa društva prejela vabila s prijavnico. Prijavnico bo treba poslati in poravnati plačilo do 30. aprila 2021. Lovrenški čebelarji bomo pripravili za vas: čebelarstvo razstavo v čebelarškem domu, razstavo ročnih del Pikapolonice, ogled sušilnice sadja – pajštvo, ogled več kot 100 let stare hiše – Ladejenkove, ogled cerkve sv. Lovrenca in romarske cerkve sv. Marije v Puščavi.

Med potjo domov si boste lahko ogledali grad Fala in si v elektrarni Fala ogledali muzej elektrarne. Vse informacije lahko dobite pri predsednici društva Angeli Obrulj, tel.: 070/867 344. Veselimo se srečanja z vami, obljubljam, da se boste domov vrnili z lepimi vtisi iz Lovrenca.

ČD Lovrenc na Pohorju

Najava 70. občnega zbora Čebelarške zveze Slovenije

Glede na trenutno situacijo s covidom-19 načrtujemo izvedbo 70. rednega občnega zbora ČZS v soboto, 10. aprila 2021, ob 15. uri v prostorih Celjskega sejmišča (po končani ApiSloveniji), seveda če bodo razmere to

dopuščale. Vabilo z dnevnim redom bo objavljeno v naslednji številki *Slovenskega čebelarja*.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Pomen trotov in njihove vzreje za boljše čebele

dr. Peter Kozmus

strokovni vodja Priznane rejske organizacije

peter.kozmus@czs.si

Število trotov v čebeljih družinah uravnavajo delavke z gradnjo trotovskih celic in s čiščenjem pred zaleganjem matice. Čebelarji pogosto trotovsko zalego iz družin odstranjujemo nesistematično, ker se zavedamo, da se varoje raje in uspešneje razmnožujejo v trotovski kot delavski zalegi. Na ta način zmanjšujemo napadenost družin z varojami, vendar: Ali so troti v panju res tako nepomembni oz. nekoristni, da jih lahko odstranjujemo iz družin, ne da bi ob tem čebelam povzročali škodo?

V čebelji družini imajo matica, delavke in troti posebno in nenadomestljivo vlogo. Naloge matic in delavk so čebelarjem poznane, pogosto pa je spregledana in podcenjena vloga trotov. Čebelarji in vzrejevalci matic si pogosto prizadevajo ustvariti optimalne pogoje za vzrejo matic, vzreji trotov pa namenjajo manj pozornosti. Zavedamo se, da je izbira družin, iz katerih jemljemo vzrejni material (ličinke ali pokrite matičnike), pomembna, saj se z dedovanjem na mlade matice prenašajo tako slabe kot tudi dobre dedne lastnosti izvirne družine. **Ob tem pa se moramo zavedati, da je to le polovica dedne zasnove, ki jo bodo mlade matice prenesle na delavke v novi družini, saj drugo polovico prispevajo troti, s katerimi se mlada matica spraši zunaj panja.**

Življenjski cilj trotov je parjenje z matico. To nalogo opravljajo od maja do septembra, ko mlade matice izletavajo na praho, zato družine vzrejajo trote predvsem v tem obdobju. Matica potrebuje povprečno sedem dni,

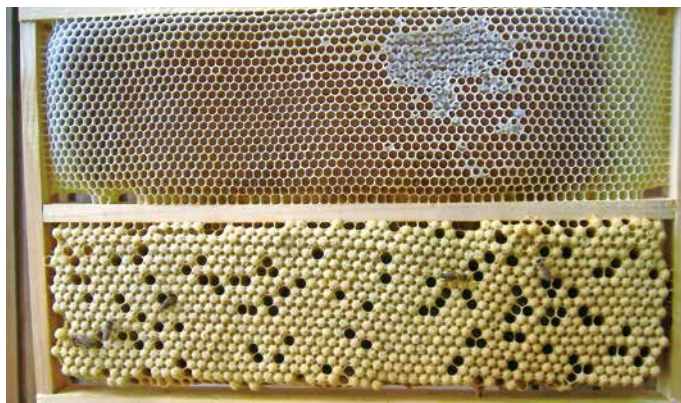
da spolno dozori, kar pomeni, da od jajčeca do spolne zrelosti potrebuje 23 dni (16 + 7). Troti potrebujejo več časa, da postanejo spolno zreli. Najprej potrebujejo 24 dni, da se izležejo, potem pa še 12 dni, da postanejo spolno zreli. Skupaj 36 dni oz. skoraj dva tedna več kot matice. Tega dejstva se morajo zlasti zavedati vzrejevalci matic, ki želijo matice prašiti že v prvi polovici maja. **Praktično to pomeni, da se bodo matice 10. maja prašile s troti, ki so bili zaleženi pred 4. aprilom. V tem primeru je priporočljivo, da čebelar v gnezdo postavi prazen sat s trotovskimi celicami že v drugi polovici marca.**

Vsaka matica ob prahi s troti prejme več milijonov semenčic, ki predstavljajo 50 odstotkov dednine (očetovskih družin – trotarjev), ki jo z oploditvijo jajčec prenaša na delavke. Delavke so potomke ene matice in več trotov, s katerimi se je sprašila matica. Sorodnost med dvema delavkama, ki imata skupnega očeta, je 75-odstotna (supersestre), med dvema delavkama, ki nimata skupnega očeta, pa 25-odstotna. Zato so v čebeljih družinah supersestrske skupine, ki jih je toliko kot trotov, s katerimi se je matica oprasila. **Več kot je teh skupin, lažje se družina**

Naša praksa vzreje trotov pri vzreji matic

Smo srednje veliko čebelarstvo na zahodnem delu Slovenije in smo v bližini območja naravnega križanja kranjske čebele z italijansko čebelo. Zadnjih nekaj let smo tudi registrirani vzrejevalci gospodarskih matic. Skrbna selekcija je ključ do uspeha v malem ali velikem čebelarstvu. Ne samo skrbno izbrani vzrejni material odbranih družin, **troti so še pomembnejši za rezultate selekcije** glede na čistost rase, mirnost, rojivost in donos medu. Pred leti je bilo na našem območju veliko trotov, obarvanih z rumenimi obročki. Več deset let smo se trudili stanje izboljšati. K težavi smo pristopili tako, da smo odbirali nekaj družin, ki so nam služile kot trotarji. Skrbeli smo, da so bile te družine vseskozi živalne ter da so imele spomladi hiter in močan razvoj. V te družine smo vstavili satje, ki je bilo zgrajeno med rojilnim razpoloženjem (tudi iz drugih družin) z veliko trotovskimi celicami. Izdatno smo jih krmili, tako da so matice vseskozi zalegale veliko trotovine. Satnice, ki so bile polne čebelje zalege, smo tu pa tam odvezemali za nove družine. Tako smo vzpostavili stanje, da je bilo na tem območju veliko naših odbranih trotov, ki so vplivali na oprasevanje naših in bližnjih matic. Po nekaj letih smo opazili, da se je stanje čebel glede obarvanosti, mirnosti, rojivosti in donosa medu dokaj izboljšalo.

Irma Petelin

Iz najboljših čebeljih družin na stojšču ne izrezujemo pokrite trotovine, ampak pustimo, da se troti izležejo in prašijo mlade matice v okolici.

Foto: Peter Kozmus

Družine, v katerih ne izrezujemo trotovine, morajo biti mirne, medonosne in izražen morajo imeti čistilni nagon.

prilagaja različnim pogojem, s katerimi se družine spopadajo.

Zaradi tega je izjemno pomembno, da maticam v okolju, kjer se prašijo, zagotovimo čim večje število trotov, ki prenašajo dobre lastnosti. Ti so še zlasti pomembni na plemenilnih postajah, kjer je zagotovljeno, da se matice pari s troti, ki prenašajo dobre lastnosti. Na teh postajah lahko troti iz desetih čebeljih družin (trotarjev) oprasha matice iz sočasno nameščenih 250 plemenilnikov. Vsaka družina, ki je skrbno negovana, sočasno vzdržuje približno 2000 trotov.

Matica se povprečno pari z 12 troti. Po uspešni opravitvi se v panj vrne z več kot 100 milijoni semenčic, ki so začasno shranjene v jajcevodih matice. Končna shramba semenčic je semenska mošnjica, v kateri je shranjenih največ šest milijonov semenčic. Matica zato izloči kar 94 % semenčic, ki jih na prahi prejme od trotov, preostanek pa ji zadostuje za zaleganje jajčec do konca njenega življenja.

Troti, ki prašijo matice na določenem območju, tja priletijo s širšega območja. Če je območje gosto poseljeno s čebelami, se matice po večini prašijo s troti iz čebeljih družin, ki so od stojišča oddaljene več kot 1 km in manj kot 3 km. Na tako velikem območju je v Sloveniji približno 15 stojišč z 250 čebeljimi družinami. Vse te družine so potencialni trotarji, če iz njih izletavajo troti. **Iz tega sledi, da so skoraj vse čebelje družine v Sloveniji tudi trotarji in da bi zato vsi morali izvajati odbiro.** Zaradi tega je priporočljivo, da čebelarji v najboljših čebeljih družinah sistematično vzrejamo trote in da iz povprečnih in podpovprečnih družin sistematično odstranjujemo pokrito trotovsko zalego. Še zlasti je pomembno, da pokrito trotovino sistematično odstranjujemo v družinah, v katerih opazimo čebele z rumenimi obročki na zadkih, in da v njih čim prej menjamo matico.

Druga pomembnejša merila, na katera moramo biti pozorni pred odbiro, so še: mirnost, čistilni nagon (da je podnica vedno čista), rojivost ter medonosnost.

Moja praksa vzreje trotov

Troti so v čebelji družini eden od zelo pomembnih dejavnikov uspešnega čebelarjenja, a v praksi premalo upoštevan. V mojem čebelarjenju je v spomladanskem času skrb za pravočasno vzrejo trotov eno izmed najpomembnejših del. V prvi polovici meseca marca pregledam stanje v čebelji družini, ocenim zalogo hrane in kakovost zalege. V vsako gospodarsko družino vstavim tik ob zalego že zgrajen trotovski sat. Za AŽ-panje je polovica sata za čebeljo zalego in druga polovica za trotovsko zalego, ki je ob vstavitvi v panj obrnjena proti okencu panja. Za DB-panje pa je trotovsko satje pod malim mediščnim satom (oboje razvidno iz priloženih slik). Dobra mlada matica v nekaj dneh zaleže vstavljen

trotovski sat, običajno veliko prej kot drugo polovico s čebeljo zalego. Z zgrajenim trotovskim satom ima matica na razpolago dovolj trotovskih celic za zaleganje, čebele pa gradijo manj trotovine po preostalem satovju. Ko čez dober mesec najdem v čebelji družini že izležene trote, je to znak, da je to dobra, zdrava družina, sposobna tako za izrabo paš kot tudi za odvzem čebel za narejanje novih družin. Troti pa so že v začetku maja sposobni za oprasha matic. Če družina ne vzreja trotov do prve polovice aprila, je treba ugotoviti vzrok. Lahko nima dovolj hrane, lahko je bolna, če pa ni nič od naštetega, je treba čim prej zamenjati matico.

Brane Borštnik

Izdelan trotovski sat. Matica v dobri družini zaleže v prvi polovici marca.

Trotovsko satje pod malim mediščnim satom v DB-panju

Foto: Brane Borštnik

Poleg tega je priporočljivo skrbno izbrati kraj plemenjenja matic, in to ne samo na podlagi dostopnosti in urejenosti lokacije, ampak predvsem na podlagi dobrih čebeljih družin, iz katerih izletavajo troti. Ob poznavanju te zakonitosti je v našem interesu, da imajo tudi okoliški čebelarji dobre čebelje družine in da izvajajo odbiro trotov, saj iz njihovih družin prav tako izletavajo troti, ki prašijo naše matice. Tudi dobre matice, podarjene sosednjemu čebelarju, pozitivno vplivajo na prihodnje generacije naših čebel.

Iz napisanega sledi, da bi vsi čebelarji morali v prihodnje več delati na področju selekcije trotov. V družinah, v katerih beležimo dobre gospodarske rezultate (**mirnost, medonosnost, čistilni nagon**), je zaželeno, da matica poleg delavske zalege zalega tudi trotovsko,

iz katere se razvijejo troti, ki bodo prašili naše matice in matice naših okoliških čebelarjev. Tem družinam je priporočljivo spomladi ob gnezdo namestiti sat s trotovskimi celicami, da jih matica zaleže in da se iz njih izležejo troti. Tudi pri izrezovanju trotovske zalege v okviru apitehniških ukrepov zmanjševanja števila varoj v družini bodimo pozorni na lastnosti posamezne družine in iz najboljših družin trotovine ne izrezujemo. Na ta način bomo omogočili, da bodo dobre družine vzredile več trotov.

S tem bi skupaj pripomogli, da bi bilo v okolju več kakovostnih trotov, ki bi prašili naše matice. Na ta način bomo omogočali hitrejši selekcijski napredek in posledično hitreje doseganje rejskih ciljev, ki so zapisani v Rejskem programu. **Zato v prihodnje izvajajte odbiro trotov!** ◆

Ohranjanje lokalne populacije kranjske čebele v biosfernem območju Kozjansko in projekt Varuh

Ivana Kovačević in Matija Koštomaj

cebelarstvo.medokost@gmail.com

<http://apis-mellifera-carnica.eu/>

V osrednjem biosfernem območju Kozjansko smo leta 2019 začeli izvajati trajnostni projekt Varuh, namenjen ohranjanju lokalne populacije avtohtone kranjske čebele *Apis mellifera carnica*. V rejnem okrožju Bohor smo vzpostavili plemenilno središče Podskalica z dvema rasno čistima plemeniščema čebeljih matic za kranjsko čebelo. Cilj projekta Varuh je spodbuditi čebelarje v rejnem okrožju Bohor k osnovni odbiri čebel znotraj lastnega čebelarstva, predvsem pa k načrtni vzreji trotov za potrebe ohranjanja vitalnosti lokalne populacije. Dve plemenilni lokaciji po potrebi oskrbujeta čebelarje v rejnem okrožju Bohor s selekcioniranimi oprasenimi maticami, potencialnimi trotarji za naslednjo sezono. V primeru izgub čebel v ožjem območju plemenišča je predvidena pomoč čebelarjem pri ponovni vzpostavitvi lokacije. Strokovno in logistično podporo nudita registrirani vzrejališči čebeljih matic Medokošt in Medovita, Matija Koštomaj in Ivana Kovačević, ki sva projekt idejno tudi zasnovala.

Skupno delovanje na terenu je ključnega pomena za uspešno vzpostavitev kontroliranega območja. Trajnostno vzdrževanje raznovrstnosti lokalne populacije je pogoj za uspešno plemenitev matic ter garancija za vitalnost in gospodarnost čebeljih družin na tem območju.

Skalica 951 metrov nadmorske višine, Bohor

V ožjem vplivnem območju plemenišča (polmer 3 km) je 14 čebelnjakov devetih čebelarjev, ki vzdržujejo skupaj pribl. 150 čebeljih družin. V obdobju plemenjenja matic to pomeni zadostno število in dovolj velik genetski nabor trotov, ki so potrebni za kakovostno oplemenitev matic. Med sezono se število godnih trotov spreminja, spreminja se tudi genetska struktura trotov. Posebna skrb čebelarjev je potrebna pri premikih čebeljih družin znotraj območja in na območje. Dovozi zdravstveno in morfološko nepreverjenih čebeljih družin v plemenilno območje poleg vnašanja trotov neznanega porekla predstavljajo objektivno zdravstveno grožnjo lokalni populaciji.

Vzpostavitev rasno čiste plemenilne lokacije, kot je Podskalica, je dolgoročen projekt, zato sta ključna dobro sodelovanje in vzajemna pomoč med lokalnimi čebelarji

Foto: Matija Koštomaj

Foto: Ivana Kovačević

S satom načrtno vzrejene trotovine znatno povečamo vpliv trotarja.

in vzrejališčem. V prvi fazi vzpostavitve plemenilnega okolja je bila naloga čebelarjev, da iz svojih čebelnjakov odstranijo vse čebelje družine, ki kažejo znake bolezni (poapnela zalega, nosema), ter morfološko in etološko neustreznim družinam zamenjajo matice in preprečijo vzrejo trotov v teh družinah. Nasprotno pa v vseh družinah, ki so morfološko in etološko ustrezne, načrtno vzrejajo trote s tem, da vstavijo v družino en ali dva prazna satnika za gradnjo trotovine. Če že, to selektivno izrezujejo. Za razmnoževanje čebeljih družin uporabljajo

Foto: Ivana Kovačević

Za zgodnjo vzrejo trotov trotarjem naveznemo obod višine 7–9 cm.

Mlada čebelja matica dozori, ko je njena zalega pokrita.

lastne matice ali matice iz plemenilne lokacije Podskalica. Vzrejališči sta zainteresiranim čebelarjem ponudili pomoč pri osnovni odbiri in predstavili možnost tehnične podpore za vzrejo matičnikov matičarjev lastne odbire.

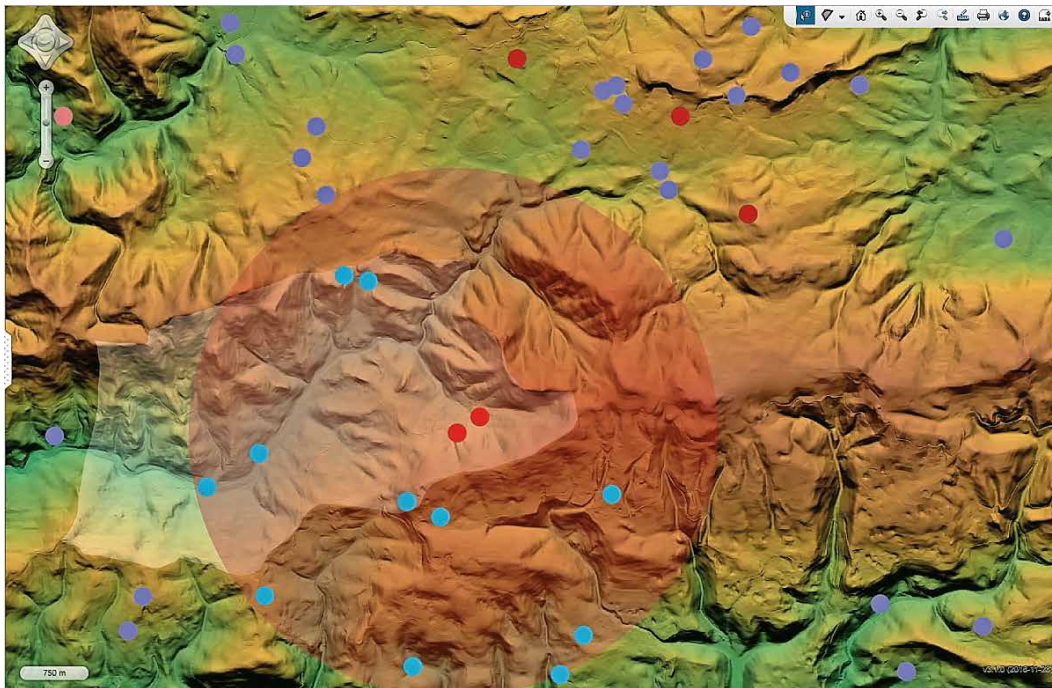
Čebelarji širšega vplivnega območja so pokazali veliko zanimanje za sodelovanje pri vzpostavitvi rejnega središča Podskalica in razumejo, da so kot čebelarji soudeleženi pri plemenjenju matic na širšem območju svojega čebelnjaka. Sedaj posvečajo posebno skrb vzreji trotov iz preverjenih družin.

Foto: Matija Koštomaj

Pokrita trotovska zalega morfološko in etološko ustrezne čebelje družine.

Foto: Matija Koštomaj

Lokacije trotarjev na vplivnem območju plemenilnega središča Podskalica (l. 2019, r 3km)

Kakovostna matica je dobra osnova oz. skupni imenovalc v čebelji družini, prispevek trotov je genska raznovrstnost, ki ima za posledico vitalnost, zdravje, prilagodljivost čebelje družine, za čebelarja pa gospodarno vrednost in plemenski potencial.

Vzreja trotov je za čebeljo družino velik energetski vložek. Velike, vitalne in plodne trote so zmožne vzrediti čebelje družine na vrhuncu razvoja, ob obilju dotoka nektarja in peloda, ob odsotnosti bolezni, virusov in pesticidov. Na trotišču med troti vlada precejšnja konkurenca vendar bodo le troti vzrejeni v najboljših pogojih na prahi uspešni in s tem prispevali v lokalni genski sklad. Zaradi tega je treba trotarjem nameniti veliko pozornosti pri odbiri in tudi pri vzreji. Pri vzreji trotarjev mora čebelar paziti, da družini ne povzroča nepotrebnega stresa, da trotar ne izroji, izgubi matice ali trpi pomanjkanja. Pregrevanje zalege in uporaba nekaterih akaricidov povzročata delno ali popolno sterilnost trotov. Nujno je redno preverjanje napadenosti zalege z varojami!

Močno napadena trotovska zalega ob koncu vzrejne sezone. Obvezno jo uničimo!

V prvi vzrejni sezoni (l. 2019) se je na plemenilni lokaciji Podskalica uspešno oprášilo 150 matic. Približno tretjina matic je bila brezplačno oddana zainteresiranim čebelarjem na ožjem vplivnem območju. Druge so bile ponujene članom CD Sevnica po društveni ceni 12 evrov za matico. Nekaj matic so vzeli v preizkušanje tudi čebelarji iz Slovenije in tujine.

V sezoni 2020 se je na plemenilni lokaciji Podskalica oprášilo pribl. 120 matic. Večji

del matic so prevzeli čebelarji na širšem vplivnem območju. Nekaj matic je bilo poslanih v tujino, del smo naselili na lokaciji Podskalica in bodo v sezoni 2021 služile kot trotarji. Kontroliran polmer v okolici vzrejališča smo povečali na 4,5 km s ciljem doseči šestkilometrski polmer kontroliranega vplivnega območja v letih 2021 in 2022.

Registrirana vzrejališča so odobrene organizacije v čebelarstvu, katerih naloga je poleg reprodukcije tudi selekcija kranjske čebele. S tem namenom sva oblikovala KHramček in K-panj, ki sta bila predstavljena čebelarjem rejnega okrožja Bohor in okoliškimi registriranim vzrejevalcem.

Upamo na še nadaljnje dobro sodelovanje s čebelarji na območju rejnega okrožja Bohor, na podporo ČD Sevnica in Občine Sevnica, ki sta v ideji rejnega središča Podskalica uvidela prihodnost, prednost in vrednost ohranjanja lokalnega rodu kranjske čebele. Hvala Varuhom in vsem sodelujočim! 🍯

Ob koncu sezone postane sat za vzrejo trotov lovilni sat za varoje. Obvezno ga uničimo!

Kako nam lahko koristijo zgodnji troti

Marija Sivec

cebelarstvo.lucka@gmail.com

Večina čebelarjev ne ve, da so nekatere čebelje družine, take s šestimi sati zalege, že marca sposobne graditi satje. Če je ugodno vreme in je dotok medicine v panj, se čebele pospešeno pripravljajo na novo sezono. Zavedati se moramo, da čebele v tem času ne nabirajo zaloge za nas, čebelarje. Stare pašne čebele nabirajo zalogo medu za tiste mlade panjske čebele, ki bodo ostale v panju, in njihovo novo matico. Potem pa gredo ...

Vse družine na pomlad niso enako močne, zato se tudi razvijajo različno, in tudi rojijo ne vse naenkrat.

V panju, ki izroji, ostanejo zalega, zrel matičnik in panjske čebele. Da se bo matica kakovostno oprasila, potrebujemo dovolj trotov. Maja to ni nobena težava, trotov je dovolj, matice se, upajmo, kakovostno oprasio, je pa lahko pomanjkanje trotov problem pri družinah, ki rojijo zgodaj, že v aprilu. Še večja težava s pomanjkanjem trotov bi lahko bila pri vzrejevalcih, kjer je treba oprasiti veliko število matic. Ampak ne skrbite, oni vedo, kako se stvari streže, saj so profesionalci in si ne dovolijo pomanjkanja trotov. Močne družine imajo že zgodaj dovolj mladih čebel, ki že imajo razvite voskovne žleze in bi zidale. Spomladi je v panju dovolj praznih celic za čebeljo zalego, med in cvetni prah, zato jih gradnja čebeljih celic ne zanima preveč. Bi pa gradile trotovino, česar čebelarji ne znamo izkoristiti. Družini, ki ima spomladi, neodvisno od datuma, pet ali več satov zalege (zunaj mora mediti in vremenska napoved za naslednjih nekaj dni mora biti ugodna), ob rob gnezda postavimo prazen satnik, ki smo mu, da lažje začnejo, na zgornjo letev nalepili trak satnice, za katerega ni treba, da je širši od enega centimetra (s tem jih usmerimo, da bodo gradile

tam in tako, kot mi želimo). Čebele bodo prazen prostor hitro pozidale, v celoti s trotovskimi celicami, in matica bo že po nekaj dneh tu zalegla jajčeca. Vzrejevalec bo naredil tak poseg samo v vnaprej določenih družinah, mi, navadni čebelarji, pa lahko povsod. **Zakaj je tak poseg dober?** Za vzrejevalce, ker imajo že zgodaj spomladi spolno zrele trote, ko se drugi šele prebujajo, v nadaljevanju sezone pa veliko količino izbranih trotov, in je zato verjetnost, da se matice oprasio s »pravimi«, večja. In mi, navadni čebelarji? **Kar nekaj idej imam, kako nam lahko koristi.**

1. Če imamo res dobro čebeljo družino in si želimo uporabiti njen genetski potencial za razplod, jo lahko uporabimo na opisani način. Čebele lahko prejmejo dober genetski material od trote z manj čebelarjevega dela.
2. Povsod, kjer imamo čebelarji (jaz recimo na Primorskem) težave z obarvanimi čebelami, bi si lahko pomagali na ta način. V družine dodamo gradilnik. Pri družinah z obarvanimi zadki trotovino izrežemo kot apitehnični ukrep. Pri rasno čistih pa pustimo, da se poležejo troti. Količina »pravih« trotov bo v nekaj letih lahko močno izboljšala situacijo na terenu.
3. Pozimi so v panjih poleg čebel tudi varoje. Ko se polegajo nove čebele, se razmnožujejo tudi varoje. Varoja se rada naseli v trotovsko zalego. To dejstvo lahko uporabimo kot apitehnični ukrep, le na pravočasno izrezovanje ne smemo pozabiti.
4. Čedalje več ljudi dela razne kreme, losjone in podobno. Za to potrebujemo deviški vosek. To je najlažji način, da pridemo do njega.
5. Izdelujemo satnice iz starega, z zdravili in kemikalijami onesnaženega voska. Vosek iz gradilnikov ima manj primesi. Stalimo ga in shranimo. V nekaj letih ga bo dovolj, da zamenjamo vse staro satje s takimi satnicami, na katerih se bodo čebele tako dobro počutile kot nekoč.

Napotki za premik čebeljih družin

Simon Golob

svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

simon.golob@czs.si

Spomladanski meseci so čas, ko čebelarji začnemo premikati čebelje družine. Naj gre za premike celotnih prevoznih enot z namenom izkoriščanja prvih gospodarskih paš ali posameznih čebeljih družin, katerih premik je posledica nakupa, prodaje ali pa predstavitev čebeljih družin iz enega našega čebelnjaka v drugega.

Premike čebeljih družin med posameznimi lokacijami lahko čebelarji izvajamo le iz in na registrirana stojišča ter čebelnjake ali včasne čebelnjake, za kar potrebujemo predhodno pridobljeno potrdilo veterinarja VF NVI, priporočljivo pa tudi soglasje poverjenika za pasišča (v primeru da gre za premike z namenom izkoriščanja paš in prezimovanja čebeljih družin ter obvezno kadar gre za premike na registrirana stojišča skladno vključena v pašne rede posameznih čebelarskih društev). Pri premikih čebel, ne glede na čas in namen premika, moramo

upoštevati omejitve premikov čebel pri pojavu hude gnilobe čebelje zalege in varoze čebel (Pravilnik o ukrepih za ugotavljanje, zatiranje, obveščanje in preprečevanje hude gnilobe čebelje zalege, Ur. l. RS, št. 10/20 in 61/20 ter Pravilnik o ukrepih za ugotavljanje, zatiranje in preprečevanje varoze čebel, Ur. l. RS, št. 21/20).

Veterinarsko potrdilo dobimo na podlagi oddane vloge za promet s čebelami, ki vsebuje tudi izjavo, da čebelje družine ne kažejo znakov hude gnilobe čebelje zalege. Vlogo je treba pred načrtovanim premikom poslati enemu od veterinarjev VF NVI, od lanskega leta dalje pa je vlogo možno oddati (in prejeti potrdilo) tudi elektronsko, in sicer neposredno v Registru čebeljakov. Za to potrebujemo le dostop do Registra čebeljakov (vloga je dostopna tudi na spletni strani ČZS). Pravilnik

o označevanju čebeljakov in stojišč (Ur. l. RS, št. 117/08, 55/13 in 92/15) omogoča tudi registracijo začasnega čebeljaka (če se naredi začasen premik na lokacijo, kjer ni registriranega čebeljaka ali stojišča). Registracija takšnega čebeljaka je možna za obdobje dveh mesecev, opravimo pa jo s prej opisanimi obrazcem. Po opravljenem premiku in namestitvi čebeljih družin na novi lokaciji (stojišče ali začasni čebeljak) je treba na vidno mesto obesiti kopijo veterinarskega potrdila, s katerega so razvidni tudi čebelarjevi podatki.

Če se premiki čebeljih družin med 15. (Primorska) oziroma 25. (preostala Slovenija) marcem in 30. junijem izvajajo z območja, prizadetega s hruševim ožigom (opredeljuje ga trikilometrski krog okoli žarišča okužbe), na neokuženo območje ali na lokacijo, ki je manj kot 1 km oddaljena od roba sadovnjaka, drevesnice ali matičnih nasadov, mora čebelar upoštevati tudi Pravilnik o ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje hruševga ožiga (Ur. l. RS, št. 50/14) in izvesti ustrezne preventivne karantenske ukrepe.

Pred vsakim premikom čebel na nov kraj jih je treba pregledati in poskrbeti, da so vse družine zdrave, močne čebelje družine, ki so (pred premikom in po njem) oskrbljene po načelih dobre čebelarske prakse ter imajo ves čas tudi zadosti zaloga hrane. Premiki se opravijo v času, ko čebele ne izletavajo, torej v nočnem času ali v času slabega vremena, med prevozom pa je čebeljim družinam treba zagotoviti dovolj zraka. 🍯

Kratki napotki za pridobivanje cvetnega prahu

dr. Nataša Lilek

svetovalka JSSČ za varno hrano
natasalilek@czs.si

Največji izziv pred začetkom smukanja cvetnega prahu je izbira ustreznega osmukalnika. O optimizaciji pridelave cvetnega prahu z uporabo zunanjih kot tudi notranjih osmukalnikov smo v Slovenskem čebelarju že pisali. Več let zaporedoma smo tudi testirali nekatere osmukalnike, ki so na voljo na slovenskem trgu, opisali njihove karakteristike in funkcionalnost z oceno donosov. Podrobnejše rezultate najdete v končnem poročilu aplikativne raziskave Karakterizacija čebeljih pridelkov ter vpliv postopkov obdelave in shranjevanja cvetnega prahu na njegovo kemijsko in mikrobiološko sestavo, ki je objavljeno na spletni strani www.czs.si/content/E14.

Kljub temu pa še vedno ostajajo izzivi, s katerimi se srečujemo, saj je testiranje v praksi veliko zahtevnejše, kot si nekateri predstavljajo. Na zaključke vpliva ogromno dejavnikov, od tipa osmukalnika, moči čebelje družine, geografske lege, rastlinske pestrosti, vremena, tehnologije, obdobja smukanja itd., na nekatere ima čebelar majhen oz. nobenega vpliva, zato so rezultati testiranja pod drugimi pogoji drugačni. Ne glede na to, za kateri tip osmukalnika se odločate, zunanjšega ali notranjšega, pa osnovna priporočila ostajajo enaka.

Ključna je dobra namestitev osmukalnika, predvsem se pri zunanjih velikokrat izkaže, da se težje namestijo in pogosto potrebujejo domačo predelavo, da postanejo uporabni. Vsak odklon od neustrezne namestitve čebele s pridom izkoristijo za prehod v notranjost panja na mestih, kjer si tega ne želimo, tako pri zunanem kot notranjem osmukalniku. Zunanji osmukalnik namestite dovolj zgodaj, da se čebele nanj navadijo. Pri notranjih osmukalnikih to ne predstavlja težave, saj ne motijo čebel pri prepoznavanju pročelja panja. Pomembno je, da je osmukalni predalček

preprosto čistiti in da je dovolj zračen, da zmanjšamo možnost pojava plesni.

Smukajte vedno le pri močnih in zdravih družinah. Smukati začnite, ko je v naravi obilna pelodna paša. Največkrat je to v času cvetenja sadnega drevja. Začetek in potek smukanja prilagodite zunanjim vremenskim razmeram in upoštevajte geografsko lego (npr. razlika med Primorsko in Gorenjsko). Večjo motivacijo za nabiranje cvetnega prahu imajo čebelje družine, ko imajo v panjih veliko nepokrite zalege, zato se občasno priporoča odzemanje satov s pokrito zalego. Osmukalno ploščico odprite, ko je v naravi suša in ob nenadnem, nepričakovanem zmanjšanem donosu cvetnega prahu, kar je lahko znak, da se čebelja družina pripravlja na rojenje ali prelega. Če je v vašem čebelarstvu najpomembnejši pridelek med, priporočamo, da v obdobju medenja odprete osmukalne ploščice, da čebele niso obremenjene še s smukanjem cvetnega prahu.

Svež cvetni prah je mikrobiološko občutljivo živilo, zato priporočamo, da ga pobirate večkrat dnevno oz. najmanj enkrat dnevno. Cvetni prah očistite mehanskih nečistoč in ga ustrezno shranite (hladilnik, zamrzovalnik) ali obdelajte

(kontrolirano sušenje do največ 35 °C, mešanje z medom in/ ali drugimi čebeljimi pridelki). Za zagotavljanje higienskih postopkov pridelave in predelave vam svetujemo, da upoštevate Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu na načelih sistema HACCP. Podrobnejše informacijah glede pridelave cvetnega prahu lahko dobite v sklopu predavanj o označevanju in tehnologiji pridelave cvetnega prahu oz. na seminarjih ter iz izkušenj čebelarjev, ki se že vrsto let ukvarjajo s smukanjem cvetnega prahu. ◆

Vabilo k sodelovanju

Čebelarji, ki pridobivate cvetni prah osmukanec, vabljeni k sodelovanju pri zagotavljanju vzorcev cvetnega prahu. Za potrebe zgoraj navedenih analiz potrebujemo pribl. 25 g cvetnega prahu, ki je že po videzu čim bolj enovrsten (enobarven). Po zaključku analiz prejmete rezultate za svoj vzorec in celotno poročilo. Za več informacij vas prosim, da stopite v stik z nami na natasa.lilek@czs.si ali 01/729 61 29. Hvala!

Moja praksa pridobivanja cvetnega prahu

V našem čebelarstvu za smukanje cvetnega prahu uporabljamo približno 150 zunanjih osmukalnikov na 9, 10 ali 11 + 3 AŽ-panjih. Uporabljamo osmukalnike iz umetne mase proizvajalca Anel ter lesene lastne izdelave, s katerimi dosegamo večje donose. Te začnemo nameščati na panje, ko se začne cvetenje regrata. Samo osmukanje pa pri nas traja tja do konca maja, ko čebele v naših koncih (okolica Kranja) začno nabirati cvetni prah kiselkastega okusa, ki pa pri kupcih ni ravno dobro sprejet. Pri sami optimizaciji skrbimo, da so panji, ki jih smukamo, čim bližje domu. Medtem ko so osmukalniki nameščeni, večkrat preverimo, ali nam kje čebele uhajajo v panj, ter po potrebi zatesnimo s peno. Družine, pri katerih cvetni prah osmukamo, ves

čas držimo v dobri kondiciji, tako da skrbimo, da imajo dovolj nepokrite zalege. Ne osmukamo pa pri družinah, pri katerih se pojavi poapnela zalega. Največ težav pri zunanjih osmukalnikih nam je povzročala kondenzacija pod strehami osmukalnikov, kar pa smo rešili z izdelavo »zračnikov« na strehah. Sami za kakovost skrbimo tako, da cvetni prah pobere dvakrat dnevno z doslednim čiščenjem predalčkov (po možnosti s pranjem vsaj tistih iz umetne mase). Svežega prečistimo ročno ter zamrznemo, drugega pa posušimo v profesionalni kondenzacijski sušilni komori na temperaturi do 35 °C ter vakuumsko zapakiramo. Pri večjih količinah posušenega prahu uporabimo tudi naprave za čiščenje.

Matic Kimovec

Predelan osmukalnik s protikondenzacijskim zračniki na strehi (levo) ter lesen osmukalnik lastne izdelave (desno)

Učinkovitost izrezovanja trotovine glede na mesec

Vprašanje:

Ali je izrezovanje trotovine kot ukrep za manjšanje števila varoj v čebelji družini določene mesece učinkovitejši kot druge glede na razmerje deleža trotovske in delavske zalege?

Odgovarja: dr. Aleš Gregorc, dr. vet. med., profesor čebelarstva, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru

V pravilno razvitih čebeljih družinah je v različnih obdobjih razvoja družine, trotovina okrog šest do osemkrat in celo do 20-krat pogosteje napadena z varojami kot delavska zalega. Proti koncu razvoja trotovine se zmanjšuje stopnja napadenosti le-te. V različnih obdobjih razvoja družin pa je okrog desetkrat večji obseg delavske zalege v primerjavi s trotovino. To sta bistveni okoliščini, ki ju je pri posegih v družine treba upoštevati. V kontinentalnem podnebnem območju je v družinah največ trotovine v aprilu, maju in juniju. Dosledno izrezovanje vse trotovine, ko v družinah ni delavske zalege, lahko znatno prispeva k zmanjšanju napadenosti družin z varojami (od 67 do 96 %) v obdobju, ko raba akaricidov ni možna. V družinah z delavsko zalego pa

je izrezovanje trotovine manj učinkovita metoda zniževanja napadenosti družin z varojami. **Učinkovitost izrezovanja trotovine je torej odvisna od relativne napadenosti trotovine v primerjavi z napadenostjo delavske zalege, od razmerja med obsegom trotovine in delavske zalege in od doslednosti izrezovanja. Manj pa je sama učinkovitost izrezovanja odvisna od meseca dejavnosti. Manj pa je sama učinkovitost izrezovanja odvisna od meseca dejavnosti.**

Viri:

- Calis, J. N. M., Boot, W. J., Beetsma, J., van den Eijnde, J. H. P. M., de Ruijter, A. in van der Steen, J. J. M. (1999): Effective biotechnical control of varroa: applying knowledge on brood cell invasion to trap honey bee parasites in drone brood. *Journal of Apicultural Research*. 49-61.
- Charrière, J.-D., Imdorf, A., Bachofen, B. in Tschan, A. (2003): The removal of capped dronebrood: an effective means of reducing the infestation of varroa in honey bee colonies. *Bee World* 84(3): 117-124.
- Sulimanović, D. (1984): Širenje i dinamika populacije *Varroa jacobsoni*. Doktorska disertacija.

Pošljite vprašanja

Bralce vabimo, da nam na naslov uredništva (marko.borko@czs.si) pošljete svoja vprašanja s področja čebelarstva, mi pa bomo poiskali odgovore nanje.

Uredništvo

Opozorilo pri uporabi fitofarmaceutskih sredstev (FFS)

FFS so namenjena zatiranju škodljivih organizmov, ki negativno vplivajo na rast in razvoj ter skladiščenje rastlin in rastlinskih proizvodov. Zaradi načina delovanja in uporabe imajo ob nepravilni uporabi lahko negativne vplive tako na zdravje ljudi kot tudi na okolje. Prav zaradi tega po uporabi FFS posežemo šele, ko smo izčrpali vse druge možnosti varstva rastlin.

Posebno mesto pri uporabi FFS ima skrb za čebele in druge neciljne organizme, ki so izpostavljeni FFS z nabiranjem medicne, cvetnega prahu in medene rose neposredno ob tretiranju s FFS. FFS, ki so škodljiva za čebele, so na etiketi označena kot »Nevarno za čebele« in opremljena s posebnim grafičnim znakom.

Pri uporabi takih sredstev mora uporabnik FFS upoštevati naslednja navodila:

- Cvetočna podrast v trajnih nasadih mora biti v času tretiranja s FFS, ki so za čebele nevarna, pokošena oziroma mora biti na drug način preprečeno, da bi jo FFS dosegla.
- Uporaba sistemičnih, čebelam nevarnih FFS je prepovedana v času cvetenja gojenih rastlin.

- Uporaba kontaktnih, čebelam nevarnih FFS je v času cvetenja gojenih rastlin dovoljena le v nočnem času od dve uri po sončnem zahodu do dve uri pred sončnim vzhodom, razen če je na etiketi in navodilu za uporabo navedeno, da je uporaba tega FFS v celoti prepovedana v času cvetenja.

Poleg zgoraj omenjenih navodil glede škropljenja rastlin v času cvetenja je zelo pomembno, da škropilno brozgo pripravimo na posebnih mestih, kjer morebitno razlitje ne more doseči vodnih tokov in drenažnih jarkov.

Prav tako je treba biti pazljiv pri ravnanju z odpadno embalažo teh sredstev in pri čiščenju škropilnih naprav. Tekočine, ki nastajajo ob čiščenju, nikakor ne smejo zaiti v naravo, posebno v času, ko dolgo ni padavin in so vodni viri skromni. V tem primeru lahko čebele za vodni vir izberejo tudi onesnaženo vodo, kar povzroči njihovo zastrupitev. Dostop do uporabe fitofarmaceutskih sredstev posameznik pridobi s predhodno izkazanim znanjem o ravnanju z njimi. Tako se zagotovi, da ne povzroča nesprejemljivega tveganja za okolje in zdravje ljudi, kar sta temeljni pravici vseh državljanov.

Vlado Auštajn, svetovalec JSSČ za tehnologijo

Vpliv podnebnih sprememb na čebelarstvo in strategija prilagajanja čebelarstva (II. del)

Eva Markun in Matjaž Levičar

matjazlevicar1@gmail.com

V prvem delu smo opisali dosednji vpliv podnebnih sprememb na donose medu, v tem članku pa bomo podrobneje opisali projekcije podnebnih sprememb za Slovenijo do leta 2100 ter njihov predvideni vpliv na glavni vir medenja – gozdove.

Predvideni vpliv podnebnih sprememb v Sloveniji do leta 2100

Na Grafu 4 lahko jasno vidimo trend višanja povprečne temperature ozračja v Sloveniji za zadnja desetletja.

Za oceno vpliva podnebnih sprememb za Slovenijo je ARSO pripravil Oceno podnebnih sprememb v Sloveniji do konca 21. stoletja na podlagi podnebnih modelov, ki predvidevajo, da se bo v skladu z globalnim segrevanjem ozračja podnebje v Sloveniji še naprej spreminjalo. Podnebni modeli so izdelani v treh različicah, ki se razlikujejo glede na predvideno politiko zmanjševanja toplogrednih plinov (glej graf 5, str. 78):

- RCP2.6 predvideva aktivno politiko zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov na svetovni ravni;
- RCP4.5 je zmerno optimističen;
- RCP8.5 ne predvideva zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov (»business as usual« scenarij) in je trenutno najbolj verjeten glede na trende izpustov.

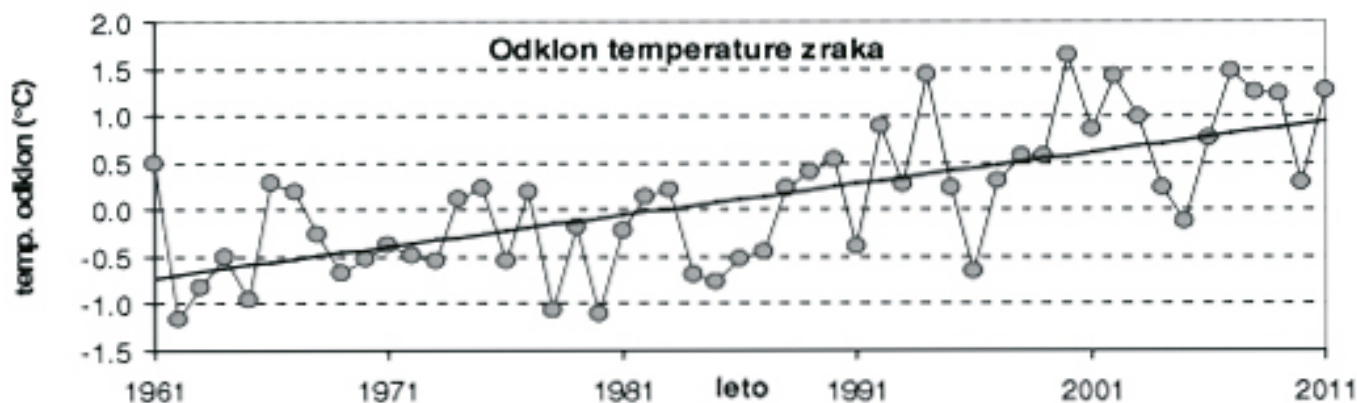
Predvidene spremembe podnebja do konca tega stoletja vključujejo predvsem:

- zviševanje povprečne temperature in s tem povezane spremembe podaljšanja rastne dobe, spremenjen rastlinski fenološki koledar, spremembe v pogostosti in vplivu spomladanske pozebe ter večji obseg delovanja škodljivcev;
- spremenjen padavinski režim;
- pogostejše ekstremne dogodke;
- spremembe gozdne strukture in s tem povezan vpliv na medenje medonosnih rastlin.

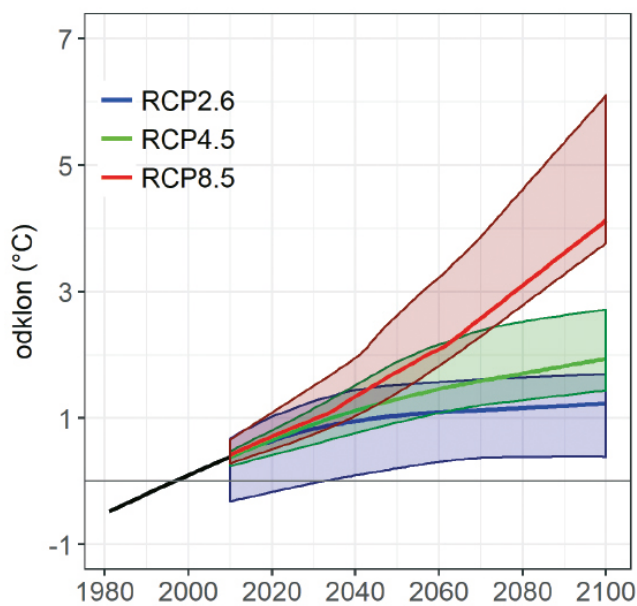
Višanje povprečne temperature in rastlinski fenološki koledar

Temperaturni modeli kažejo na postopno dvigovanje povprečne temperature. Višje temperature bodo opazne predvsem v zimskem času, saj bo segrevanje pozimi izrazitejše, najbolj intenzivno pa bo v severnem in vzhodnem delu Slovenije. Dvig temperature bo najmanj izrazit v spomladanskem obdobju, poleti pa se pričakuje večja pogostost in daljše trajanje poletnih vročinskih valov (ARSO, 2017b: 10).

Dvigovanje temperature in zgodnejši začetek rastne dobe pospešita razvoj rastlin. Zgodnejše olistanje in začetek cvetenja pospešita tudi začetek medenja, obenem pa so rastline občutljivejše na morebitne pozebe. Prav tako spomladanski trend segrevanja ozračja ni tako izrazit, kar pomeni večjo možnost za obdobja hladnejšega vremena v obdobju spomladanskih paš in večjo možnost za pozebe na akaciji (*Pseudacacia robinia*), ki ji škodujejo že temperature pod 4 °C. Razvoj rastlin je že danes v povprečju zgodnejši, kot je bil v 60. letih prejšnjega stoletja (ARSO, 2018a: 18).

Graf 4: Dvig povprečne temperature zraka v °C v obdobju od leta 1961 do leta 2011 v Sloveniji (vir: ARSO)

Graf 5: Prikaz poteka spremembe povprečne letne temperature v Sloveniji v 21. stoletju. (Vir: ARSO)

Po scenariju RCP8.5 naj bi bilo olistanje divjega kostanja v obdobju 2020–2040 za 6–9 dni zgodnejše od povprečja, v obdobju 2040–2070 pa bo zgodnejše za 17–19 dni. Proti koncu stoletja naj bi bilo olistanje divjega kostanja zgodnejše celo za 30 dni (Novo mesto) do 40 dni (Lesce). Za olistanje lipe so predvidevanja podobna (ARSO, 2018a: 14).

Zgodnejši razvoj rastlin ima še več drugih predvidenih posledic:

- Če je cvetenje medonosnih rastlin zgodnejše, so čebelarje družine slabše razvite in ne morejo dobro izkoristiti pašne. Obenem je ob zgodnejšem času cvetenja krajši tudi dan, zaradi česar je dostopnost medicinine za nabiralke manjša, prav tako pa so temperature lahko nižje, kar negativno vpliva na medenje rastlin.
- Zgodnejši razvoj lahko privede do »hitenja« oziroma prekrivanja cvetenja medecih rastlin, saj se različne rastlinske vrste različno odzivajo na temperaturo ozračja. Pri normalnem dvigu temperature ozračja spomladi si cvetenje rastlinskih vrst sledi v določenem zaporedju (recimo vrbe, nato sadno drevje in regrat, nato gorski javor, sledi akacija itn.). Pri spremenjenem vremenu pa smo priča ekstremnim spremembam, tako obdobje zelo toplega ozračja povzroči, da mnoge vrste zacvetijo v istem časovnem obdobju in ne zaporedno, zaradi česar se obdobje medenja dodatno skrajša, podaljša pa se brezpašna doba v takem letu.
- Zaradi spremenjenega razvoja rastlin bo moteno konkurenčno ravnovesje med drevesnimi vrstami (Ibid.: 19), prihajalo bo do nesinhronega razvoja cvetnic in opraševalcev, kar lahko resno ogrozi obstoj vseh opraševalcev, še posebej drugih avtohtonih opraševalcev, kot so čmrlji in čebele samotarke, ki so vezani na razvoj specifičnih rastlin.

Spremenjen padavinski režim

V skladu s scenarijem RCP8.5 naj bi količina padavin po celotni državi do leta 2050 narasla za približno 40 % (zimске in pomladne padavine), nato pa naj bi sledil izrazit upad padavin predvsem v poletnem času, medtem ko naj bi se zimске padavine povečale tudi do 60 %. V skladu s scenarijem RCP4.5 naj bi se padavine poleti najprej zmanjšale, konec stoletja pa se bodo povečale. V obeh primerih scenariji kažejo na povečanje količine padavin v zimskem in pomladnem času.

Povečanje padavin v pomladnem času izredno negativno vpliva na medenje, saj so pomladni meseci ključni za razvoj čebeljih družin in njihovo preživetje. Najbolj kritična meseca sta maj in junij. Če v tem obdobju naravo zajame dalj časa trajajoče deževje, čebele ne morejo izletavati in nabirati medicinine ter prehranjevati zalege, zaradi česar čebelarje družine ne morejo preživeti brez čebelarjeve pomoči. Poletne suše v brezpašnih mesecih juliju in avgustu še dodatno zmanjšajo razpoložljivost cvetnega prahu in medicinine v naravi, posledica pa so oslabiljene družine z manj dolgoživimi čebelami, kar močno poslabša zimsko preživelost družin in donose v naslednjem letu.

V čebelarstvu več škode povzročijo dolgotrajna obdobja deževja in slabega vremena kot pa nestanovitno vreme, ki je za Slovenijo značilno. Dolgotrajno deževje v jesenskih mesecih in visoka zračna vlaga omogočata pogoje za izbruhe bolezni, še posebej noseme, kar povzroči obsežne zimске izgube čebel, preživele, a obolele družine pa so šibke.

Vpliv podnebnih sprememb na gozdove

V zadnjem desetletju so vedno opaznejši tudi vplivi segrevanja ozračja na gozdove, kjer se opažajo obsežne okužbe iglavcev s škodljivci, vse pogostejše pa so tudi naravne katastrofe, pri katerih pride do poškodb dreves (vetrolomi, žledolomi in gozdni požari) ter posledično do potrebe po sanacijski sečnji. Delež sečnje se je po letu 2012 povečal za 50 %, povečala se je sanitarna sečnja iglavcev, predvsem smreke (Grah in drugi, 2019, 2). Vse to poleg ekonomske škode v gozdovih močno vpliva tudi na čebelarstvo zaradi zmanjšanja števila medovitih rastlin. Od leta 2012 se v lesni zalogi zmanjšuje delež rdečega bora, gradna, duglazije, robinije, trepetlike, črnega bora, gabra, breze in velikega jesena. Večajo pa se deleži bukev, gorskega javorja, macesna, cera, lipovca in belega gabra. Lesna zaloga listavcev narašča, medtem ko se lesna zaloga iglavcev zmanjšuje, predvsem na račun smreke (s 104 m³/ha na 94,3 m³/ha), smreko pa v lesni zalogi nadomešča bukev (Ibid.: 2). Trenutno so pogoji za bukev dobri, saj se nismo priča večjim spremembam padavinskega režima. Pričakujemo pa lahko večje spremembe v prihodnosti, saj se bo spremenil padavinski režim. Bukve pa je občutljiva na sušo.

Vpliv podnebnih sprememb na sestavo gozdne vegetacije

V raziskavi *Vpliv podnebnih sprememb na pričakovano prostorsko prerazporeditev tipov gozdne vegetacije* iz leta 2009 avtorji podajajo model predvidenega stanja gozdne vegetacije po letu 2070 v skladu s srednje optimističnim scenarijem podnebnih sprememb (Kutnar, Kobler, Bergant, 2009). Zaradi podnebne pestrosti v Sloveniji poznamo kar 61 gozdnih združb, za potrebe raziskave pa so jih avtorji razvrstili v 13 vegetacijskih tipov gozdov. Gozd trenutno pokriva 58,5 % površine Slovenije (ARSO, 2019, Kazalci okolja).

Vsi upoštevani scenariji podnebnih sprememb predvidevajo drastično zmanjšanje obsega iglavcev v gozdni vegetaciji, jelovi gozdovi, ki sedaj obsegajo 6,5 % vegetacije, naj bi se zmanjšali na 0–1,1 %, smrekovi gozdovi pa s 3,6 % na 0,0–1,2 % (Kutnar, Kobler, Bergant, 2008: 37). Stanje gozdne vegetacije v letu 2009 je prikazano na Sliki 1.

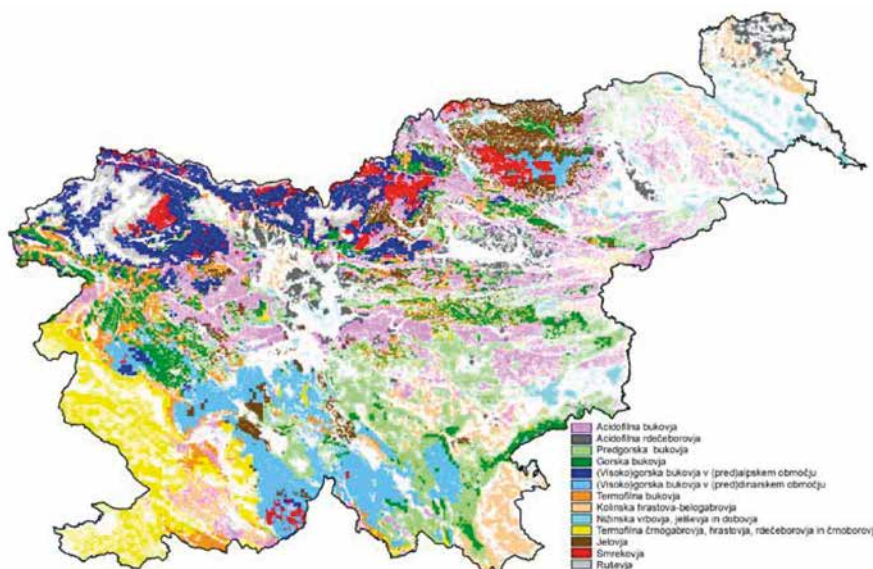
Prikazani model sprememb v gozdni vegetaciji, prikazan na Sliki 4, nakazuje na porast termofilne vegetacije, ki naj bi se iz toplejših krajev na jugozahodu Slovenije razširila proti vzhodu in severu države. Gre za raznolik vegetacijski tip, poimenovan »termofilna črnogabrovja, hrastovja, rdečeborovja in črnoborovja«, v katerem prevladujejo listavci, kot so črni gaber, mali jesen, navadni mokovec, puhasti hrast, cer, črničevje in graden, ter posamezni iglavci, kot so rdeči bor in črni bor (Ibid.).

Termofilni vegetacijski tip bi se tako lahko povečal s 7,7 % na 32,0 % oz. celo na 79,7 % celotne gozdne površine. Za čebelarstvo je pomembno dejstvo, da večina teh drevesnih vrst v Sloveniji ni omembe vreden vir medicinine in mane.

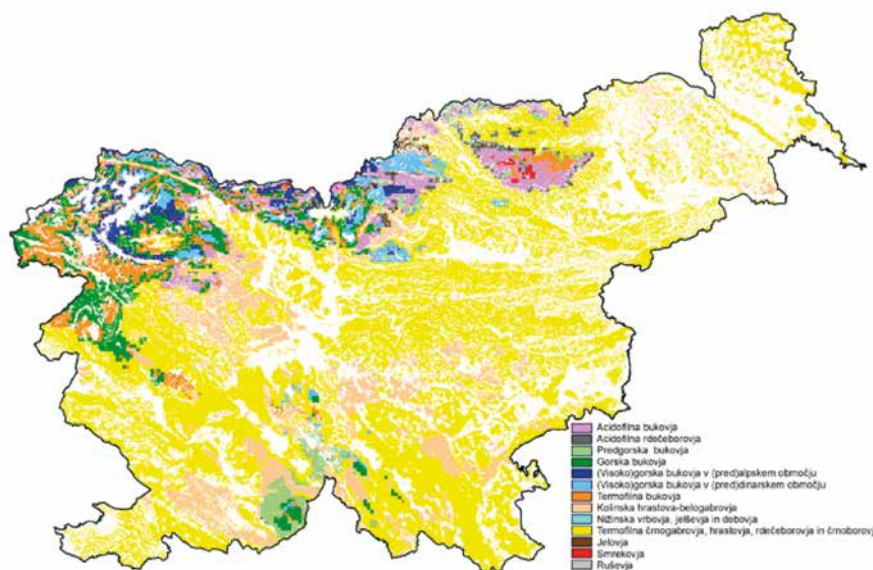
Drugi tip vegetacije, ki bi se glede na simulacijo avtorjev študije lahko razširil s 8,6 % na 12,7 % do 20,0 % gozdnih površin, je vegetacijski tip »kolinska hrastova-belogabrovja«, v katerem prevladujeta graden in beli gaber, v njem pa se pojavljajo v manjši meri tudi druge drevesne vrste, kot so češnja, maklen, beli javor, navadna bukev, lipovec, veliki jesen, bela jelka in navadna smreka (Ibid.). Omeniti je treba, da vegetacijski tip kolinska hrastova-belogabrovja sestavljajo

odlične medovite vrste, vendar se predvideva, da bo ta vegetacijski tip zastopan v manjšinskem gozdnem deležu.

Prikazani model seveda ni popolnoma gotova napoved za prihodnost, saj na spremembe gozdne vegetacije vplivajo različni dejavniki odziva okolja na segrevanje ozračja, ki jih ni mogoče v celoti predvideti, avtorji pa v raziskavi niso predvidevali drugih dejavnikov, ki bi lahko vplivali na gozdne sestoje, kot so npr. škodljivci drevesnih vrst (Ibid.). Pri dejavnikih, ki vplivajo na gozdove, je pomembno omeniti še dormanco drevesnih vrst. Mnoge drevesne vrste namreč potrebujejo zimsko mirovanje, ki ga merimo v številu ur, ko je temperatura ozračja pod 5 °C. Če bi bila ena od prihodnjih zim pretopla in rastline ne bi mirovale dovolj časa, bi propadle. Marsikatera drevesna vrsta potrebuje več kot 500 ur zimskega mirovanja.

Slika 1: Model sedanjega stanja gozdne vegetacije v Sloveniji z označenimi gozdnimi združbami. (Vir: Kutnar, L., Kobler, A., Bergant, K., 2009: 38)

Slika 4: Model napovedane razporeditve gozdne vegetacije v letu 2070 ob uresnitvi srednjega podnebnega scenarija. (Vir: Kutnar, L., Kobler, A., Bergant, K., 2009: 38)

Čebelnjak v zasneženem cvetočem sadovnjaku

Raziskava širjenja robinije v Sloveniji predvideva podvojitve deleža robinije v gozdnih sestojih do konca stoletja ter večjo razširjenost te drevesne vrste predvsem v vzhodnem delu države. V letu 2010 je delež robinije znašal že 0,6 % lesne zaloge, v prihodnosti pa se lahko poveča za 97–139 %. Ker je robinija na sušo razmeroma dobro prilagojena toploljubna vrsta, bo v segrevajočem se podnebnju bolj konkurenčna drevesna vrsta (Kutnar, Kobler, 2013, 26–28), vendar bo zaradi velike občutljivosti na pozebo medila le v letih, ko spomladanske pozebe ne bo.

Gozdove bodo v prihodnosti ogrožale predvsem višje temperature, na katere posamezne drevesne vrste niso prilagojene, poletne suše, spremenjena razporeditev padavin, večji obseg delovanja škodljivcev ter nove vrste škodljivcev. Izredni vremenski dogodki (vetrolomi, žledolomi, plazovi) bodo pogostejši in bodo bolj negativno vplivali na gozdove, obenem pa bodo ti še bolj požarno ogroženi. Poškodovani

deli gozdov ter poseke so izpostavljeni eroziji ter večji nevarnosti pojava zemeljskih plazov. Obenem pa bo zaradi večjih vrednosti CO₂ v ozračju rast dreves lahko hitrejša (Kolšek, 2018: 3), če poletne temperature ne bodo redno presegle 30 °C. Encimi, ki sodelujejo v procesu fotosinteze, so namreč najučinkovitejši pri temperaturah med 10 °C in 20 °C, nad 20 °C pa začne aktivnost encimov eksponentno padati.

Kaj nas torej čaka v prihodnosti? Na prvi pogled nič dobrega. Model pričakovane razporeditve gozdne vegetacije v letu 2070 nam obeta zdaj še nepredstavljive spremembe v gozdnih sestojih in zmanjšanje odstotka medecih drevesnih vrst. Nekatere od teh sprememb se dogajajo že danes.

Gozdovi kot celota pokrivajo več kot 58 % površine države ter predstavljajo večinski vir medu v Sloveniji, razen paše na njivskih površinah ter na travniškem regratu. Ob umikanju smreke iz gozdnih sestojev ter nadomeščanju medecih drevesnih vrst z nemedecimi lahko torej v prihodnosti pričakujemo pogostejše izpade paše in vedno manjše donose medu. Dodatno so mogoče tudi pogoste pozebe robinije, kljub temu da se bo ob toplejšem vremenu morda v gozdnih sestojih razširila v večji del Slovenije. V primeru pozebe imamo čebelarji že sedaj v povprečju za 60 % manjši letni donos medu, v prihodnosti pa to lahko postane zelo pogost pojav. Če pri tem upoštevamo tudi deževna pomladanska obdobja, kakršnim smo bili priča v letih 2014, 2019 in 2020, smo lahko kar črnogledi: čaka nas ne samo neekonomičnost čebelarjenja, temveč tudi daljša brezpašna obdobja in stradež čebel ter obsežna izguba naravnih habitatov drugih opraševalcev, ki so odvisni od nektarja, mane in cvetnega prahu.

Če ne storimo ničesar, so opisane spremembe najverjetneje naša prihodnost. 🍯

Čebelarstvo leto 2021 je v znamenju Petra Pavla Glavarja (1721–1784)

Franc Šivic

franci.sivic@gmail.com

Življenje in delo tega našega rojaka, ki se je rodil pred 300 leti v Komendi na Gorenjskem kot nezakonski sin neznane slovenske matere in malteškega viteza barona Jakoba Testaferrate, me je zanimalo že v času študentskih let. Z navdušenjem sem takrat prebiral zgodovinsko povest Ivana Pregla z naslovom Peter Pavel Glavar – lanšpreški gospod, nekaj desetletij kasneje pa knjigo Ivana Sivca In večno bodo šumele lipe.

Ob 250. obletnici rojstva Glavarja je takratna Zveza čebelarstev Slovenije pod vodstvom predsednika Valentina Benedičiča organizirala v Komendi veliko slovesnost, povezano z odkritjem spominske plošče na beneficijški hiši. Prireditve sem se udeležil tudi jaz. Po končani slovesnosti sem se seznanil s komendskim župnikom in dekanom Viktorjanom Demšarjem, ki je velik del življenja posvetil svojemu predhodniku Petru Pavlu Glavarju in o njem veliko pisal. Ta plemeniti mož mi je takrat osebno razkazal Glavarjevo knjižnico in mi celo pomagal iz beneficijata nesti portreta Glavarja ter njegovega očeta Testaferrate, da sem ju lahko ob sončni svetlobi fotografiral. Povedal mi je tudi, kako je obiskal Malto in se tam srečal s člani družine Testaferrate, ker je hotel iz njihovih ust slišati, kaj vedo o svojem davnem sorodniku Petru Pavlu Glavarju.

Bližalo se je leto 2004 in z njim 280. obletnica Glavarjeve smrti. Že dve leti prej smo se v vodstvu ČZS pripravljali na slovesno odprtje Čebelarkega centra na Lukovici in na organizacijo svetovnega čebelarkega kongresa Apimondia 2003 v Ljubljani, zato smo bili vsi močno obremenjeni. Kaj storiti, da Glavar ne bo šel neopazno mimo nas? Po kratkem razmisleku sem se odločil, da naredim nekakšno multimedijško predstavitev Glavarja s pomočjo fotografij, slik, glasbe in živega govora, da vsaj na takšen način počastim njegov spomin.

Prva naloga je bila zbrati čim več slikovnega gradiva krajev in dogodkov iz življenja glavnega junaka. Glavarjev rod izhaja po očetovi strani z otoka Malta, kjer še vedno živijo njegovi daljni sorodniki. S turistično agencijo Trud iz Ljubljane sem se dogovoril, da bom skušal pridobiti vsaj 15 čebelarjev za nekajdnevno potovanje na omenjeni otok v Sredozemskem morju, kar mi je tudi uspelo, agencija pa nam je nato dodelila turističnega vodnika, ki je dobro poznal zgodovino Suverenega malteškega viteškega reda in z njim povezano rodbino Testaferrata. To je bil dr. Tadej Jakopič, teolog, organist in malteški vitez. Kakšna sreča, da smo dobili prav njega! Preko svojih vez in poznanstev se mu je uspelo dogovoriti s tedanjim baronom Vianijem Maronijem Testaferrato, da je našo celotno skupino ob prisotnosti svoje soproge ter odraslih sinov nekega večera sprejel v svoji več stoletij stari palači nedaleč od glavnega mesta La Valetta. Med pozdravnim nagovorom sem baronu podaril portret P. P. Glavarja, ki ga je za ta slovesni dogodek v propolis tehniki naslikal slikar Branko Čušin s Koroške Bele. Obenem sem pojasnil, da je to sin njegovega davnega prednika Petra Jakoba Testaferrate, ki je nekaj časa kot komendant služboval v Komendi na Slovenskem in ga je kasneje kot oskrbnik in župnik nasledil njegov sin.

»Poglejte,« sem dejal, »tamle na steni viteške dvorane visijo portreti vaših slavnih prednikov, in med njimi je tudi slika njegovega očeta. Zraven je ravno dovolj prostora, da tja obesite še sliko sina.« Tedaj me je stari baron potrepljal po rami in prijazno opomnil: »Hvala za lepo darilo, toda ne sme se reči njegovega očeta, ampak domnevnega očeta, ker ne vemo, če je bil Peter Pavel v resnici njegov sin.«

Kljub temu incidentu je naše srečanje še naprej potekalo v prijateljskem vzdušju, dokler se nismo poslovili in odšli v hotel, kjer smo imeli rezervirane sobe. Naslednje jutro zazvoni telefon v moji sobi in na drugi strani zaslišim ženski glas: »Oprostite, jaz sem Patricija Testaferrata, sestra barona Vianija Maronija. Brat mi je povedal, da ste bili sinoči gostje v naši hiši. Jaz na žalost nisem vedela za vaš obisk, sicer bi se z veseljem udeležila srečanja. Ali vas lahko obiščem nocoj v hotelu? Rada bi slišala celotno zgodbo o našem sorodniku, ki je bil

Foto: Franc Šivic

Portret P. P. Glavarja pokojnega slikarja Branka Čušina v propolis tehniki

menda v vaši deželi pomembna in spoštovana osebnost.«

Dogovorila sva se za uro in gospa je bila ob točno dogovorjenem času v predverju hotela. Pridružil se nama je še dr. Janez Gril, tedanji urednik tednika *Družina*, ki je tudi potoval z nami, in razgovor je stekel. Izmenično sva z dr. Grilom odgovarjala na njena vprašanja. Glavarjeva življenjska zgodba jo je tako pretresla, da so ji začele med najinim pripovedovanjem po licu polzeti solze in končno je s tresočim glasom izdala: »Ubogi naš Peter Pavel! Kako je moral revež trpeti, ker ga oče ni priznal za sina. In moj brat vam je včeraj rekel, da je njegovo očetovstvo vprašljivo? Kako je mogel reči kaj takega? Ne smete mu zameriti. Veste, moški člani naše družine so se v preteklih stoletjih pogosto bojevali in preivali kri za ohranitev krščanske Evrope, zato ni čudno, da so jim srca sčasoma otrdela in niso več sposobna sočutja.«

Naš razgovor se je zavlekel pozno v noč. Pred slovesom sva gospo Patricijo povabila, naj pride na obisk v Slovenijo, da bo videla, kje se je Glavar rodil in kje je pokopan. »Zelo rada bi prišla, toda zaradi bolezni tako dolge poti ne bi zmogla. Veselim pa se srečanja z našim Petrom Pavlom v večnosti.« Po teh besedah smo se poslovili. Kasneje sem izvedel, da je bila gospa Patricija znana ne samo na Malti, ampak tudi marsikje po svetu zaradi svoje aktivne vloge v raznih mednarodnih dobrodelnih organizacijah Cerkev. ◆

Novice iz sveta

Nemčija

Konec aprila 2020 je v reviji *Toxicon* izšlo poročilo iz Kitajske, v katerem pisec trdi, da v njihovi državi ni umrl noben čebelar za covidom-19 niti se to ni zgodilo v najbolj prizadeti provinci Wuhan. V študijo je bilo vključenih 5115 čebelarjev, od tega 723 v Wuhanu. Raziskovalci domnevajo, da povzroči čebelji strup v človeku neko odpornost, ki deluje kot zaščitni mehanizem proti okužbi s korona virusom. Skupina nemških neodvisnih znanstvenikov je dvomila o verodostojnosti kitajskega poročila. Zato je izvedla lastno anketo med nemškimi čebelarji, ki je na vzorcu 234 čebelarjev pokazala naslednje rezultate ob prvem valu epidemije:

- za covidom-19 sta umrla dva čebelarja;
- 45 čebelarjev in čebelark je za tem virusom zbolelo;
- 99 čebelarjev in čebelark, ki so bili v tesnem stiku z okuženimi osebami v zasebnem ali poklicnem okolju, ni zbolelo;
- 90 čebelarjev in čebelark, ki je verjetno imelo stike z okuženimi osebami, ni zbolelo.

Število prejetih čebeljih pikov po posameznih osebah ni vplivalo na okužbo, temveč so imeli tisti okuženi čebelarji, ki so bili na pike občutljivejši, močnejše bolečine v grlu in bili bolj

utrjeni. Tudi to nemško raziskavo je objavila revija *Toxicon*. **Morda bodo čebelarji nekoliko razočarani nad dejstvom, da niso bolj kot drugo prebivalstvo zaščiteni pred okužbo z novim koronavirusom.** Toda to spoznanje jih bo v prihodnje morda obvarovalo pred okužbo, ker bodo enako kakor vsi drugi upoštevali predpisane zaščitne ukrepe. Do zdaj še ni bilo nobene raziskave o tem, kako reagira čebelji strup na novi korona virus, obstaja pa trenutno ena, ki potrjuje, da je proti nekaterim virusom vendarle zelo učinkovit. Zanimivo je odkritje uspešnega delovanja čebeljega strupa na *Betaarterivirus suid*, ki povzroča vnetje dihal pri prašičih. Ta vrsta vnetja pljuč se lahko pojavlja tudi pri bolnikih, okuženih s covidom-19. Zanj je značilen težak potek bolezni, ki se pogosto konča s smrtjo. V takšnem primeru bi bila morda uporaba čebeljega strupa smiselna, saj je *Betaarterivirus suid* v sorodstvu z novim korona virusom. Ker pa so mnogi čebelarji izrazili željo, da bi se znanstveniki lotili tudi raziskav o možnem pozitivnem vplivu čebeljih pridelkov na potek te bolezni, je revija *Deutsches Bienen Journal* že objavila novo anketo s prošnjo, da bi jo izpolnilo čim večje število čebelarjev.

Prevod in priredba: Franc Šivic

Vir: Männle, H. in sod. (2020): Nicht immun gegen Covid-19, *Deutsches Bienen Journal*, št. 11, november, str. 24.

Na pobudo ČZS ustanovljen konzorcij zaščitenih živil na ravni EU

Poglaviten namen konzorcija je skupen nastop pri zagotavljanju promocijskih sredstev za evropsko zaščitene slovenske živilske pridelke in izdelke, skupna promocija zaščitenih živil in simbolov poimenovanja. V naslednjih dveh letih bo konzorcij zastopal Boštjan Noč, ki pravi, da si bo prizadeval, da se evropsko zaščitena slovenska živila enakovredno promovirajo v primerjavi z drugimi kmetijskimi proizvodi iz nacionalnih shem, predvsem pa, da so slovenska evropsko zaščitena živila na jedilnikih naših javnih in protokolarnih ustanov. Na področju zaščitenega geografskega poimenovanja, ki nam ga priznava tudi Evropska komisija,

imamo slovenski čebelarji zaščitene tri pridelke, in sicer Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo, Kraški med z zaščiteno označbo porekla in Kočevski gozdni med z zaščiteno označbo porekla. Konzorciju pa se pridružujejo tudi nosilci shem: tolminc, mohant, ekstra deviško oljčno olje slovenske Istre, oljčno olje Istra, piranska sol, kraški pršut, kraška panceta, kraški zašink, zgornjesavinjski želodec, štajersko prekmursko bučno olje, prekmurska šunka, prekmurska gibanica, kranjska klobasa, jajca izpod Kamniških planin, idrijski žlikrofi, belokranjska pogača, bovški sir, slovenska potica (v postopku).

Dr. Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

	Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo		
	Prosimo vas, da v skladu s Pravili sistema SMGO poročate o porabi zaščitnih prelepk in količini medu, označenega z zaščitnimi prelepkami SMGO v letu 2020. Poročila pošljite na e-naslov ines.zunic@czs.si .		
Število novih članov SMGO-ja januarja 2021	Število članov, ki so izstopili januarja 2021	Število vseh članov SMGO-ja januarja 2021	
0	0	448	
Za vključitev v kakovostno shemo Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo navežite stik z dr. Natašo Lilek po tel.: 040/436 519 ali 01/729 61 29 oz. po e-pošti: natasa.lilek@czs.si . Več informacij najdete na spletni strani www.slovenskimed.si , in sicer v rubriki SMGO.			

Čebelarjeva opravila v marcu

Franko Dolgan – Narin

franko.dolgan@gmail.com

V marcu se že vidno pozna podaljšanje dneva in narava že dobiva vedno močnejšo zeleno barvo. Še vedno so lahko prisotne nenadne in velike spremembe vremena. Na začetku marca so lahko še vedno zimske razmere, v drugi polovici pa se že otopli. Tudi čebele se že pospešeno pripravljajo na sezono, saj izkoristijo prebujanje narave, namreč ta mesec imajo na razpolago trobentice, zvončke, vrbo ivo, proti koncu meseca pa tudi cvetove breskev, marelic ter raznih vrst sliv. Za čebelarje pa to pomeni prvo resno delo s čebelami. Ta mesec pri čebelah začnemo preglede, ukrepamo pri družinah, ki so izgubile matico, uredimo gnezda. V tem mesecu že z lahkoto opazimo razliko med močnimi in slabimi družinami.

Prvi pregled

Prvi »hitri« pregled opravim na začetku marca. Za pregled izberem lep topel sončen dan s temperaturo vsaj 10 °C v senci. Hitri pregled pa sem ga poimenoval zato, ker pri meni traja manj kot dve minuti. Opravim pa ga tako, da v čim krajšem času izvem čim več o čebelji družini. Ko panju odstranim zadnja vratca, na hitro ocenim število ulic, ki jih družina zaseda. Iz sredine gnezda potegnem sat do položaja, ko je vidna pokrita čebelja zalega. Velikost zalege ter število zaleženih satov me pri tem pregledu še

ne zanimata. Pogledam samo, če je zalega več ali manj čbelja in strnjena, brez presledkov. Če ni tako, ta panj podrobneje pregledam za prisotnost bolezni, kot sta poapnela zalega in huda gniloba čebelje zalege.

Včasih se izkaže, da je matica iztrošena ali pa je družina brez nje. Brezmatičnost oziroma pojav iztrošenih matic nastane pri družinah, ki sem jih pustil za uporabo genskega (vzrejnega) materiala pri vzreji matic za lastne potrebe. O tem bom podrobneje pisal v opravih za julij in avgust. Takšne družine označim in ob naslednjem sončnem vremenu dodam rezervno družino.

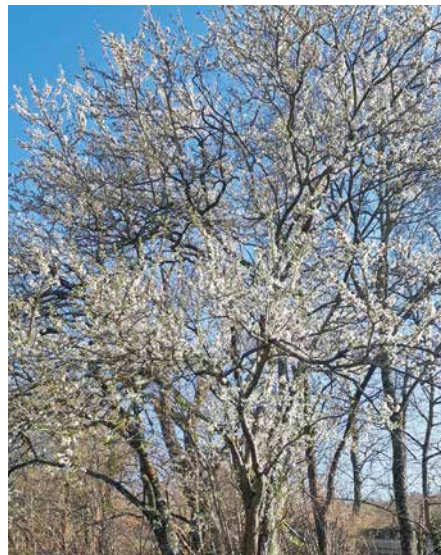
Lahko se tudi zgodi, da zaradi brezmatičnosti začnejo zalegati čebele, družina postane trotarka. To pa ob lepem in sončnem vremenu saniram po tem vrstnem redu: čebele na satih postavim na kozico, žrelo panja zaprem ter iz panja ometem še preostale čebele. Nato pa v panj vselim novo družino ter žrelo odprem na polovico, čebele s satov pa ometem kar pred čebelnjakom. Tako si morajo čebele delavke izprositi vstop v panj. Sate s trotovsko zalego dam v taljenje za pridobitev voska, druge sate pa uporabim pri izdelavi narejencev. Sati družin, ki so propadle, pa grejo čisto vsi v predelavo za vosek. V tem mesecu tudi očistim in z ognjem obžgem panje družin, ki so pozimi propadle.

Položaj gnezda pri prvemu pregledu

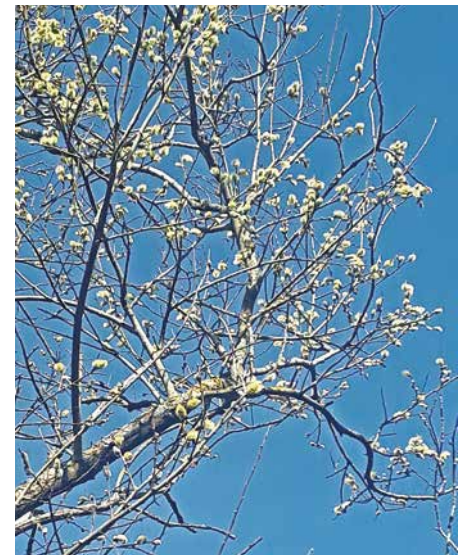
Gnezdo je skoraj vedno točno na sredini oziroma za en sat v desno stran panja. To pa dosežem tako, da v jeseni, ko začnem čebele krmiti za zimo, postavim gnezdo na levo stran panja. Tako jim ne preostane drugega, kot

Smrtoglavec

Cimbara ali cibora – divja sliva

Vrba iva – mačice

da se pozimi pomikajo za hrano, se pravi samo v desno smer. Tako nikoli ne izgubim nobene družine, ki bi se pomaknila iz sredine gnezda na samo eno stran panja in porabila vso zalogo hrane na tej strani. Čebele se pozimi nerade pomikajo po praznih satih na drugo stran plodišča (odvisno od velikosti čebelje gruče, zimskih razmer, morebitni prisotnosti zalege). Tako da mi pri tem pregledu še ni treba prestavljati gnezda na sredino panja.

Drugi pregled

Ta pregled pride na vrsto ob toplem in sončnem vremenu enkrat po 19. marcu (sv. Jožef). Ker pa se zaradi pospešenega razvoja ta mesec občutno poveča poraba hrane, tudi 1 kg/teden, se družina vztrajno pomika proti desni strani panja. Ta pregled traja malce dlje, saj ga uporabim tudi za pospeševanje razvoja. Datum namreč nekako sovпада tudi z upoštevanjem pravila priprave čebel 40 dni pred pojavom prve pomembnejše paše (pri meni gre za pašo na goriški robiniji v začetku maja).

Pri tem pregledu sate, ki jih zasedajo čebele, postavim na kozico. Sate s hrano in cvetnim prahom pa postavim na levo in desno stran gnezda. Na sredini panja pustim prazen prostor (kolikor satov je na kozici). Nato kozico samo obrnem za 180°, z dletom malo nastrgam pokrovce in sate s čebelami zložim nazaj v panj. Se pravi: čebelja zalega na satu je bila prej pri žrelu, hrana pa zadaj. Sedaj je obratno, hrana pri žrelu in zalega zadaj. Nagonski občutek za red čebelam narekuje, da hrane ni pametno skladiščiti blizu žrela in s tem izzivati ropanja. Tako začne čebelja družina hrano prenašati drugam oziroma tja, kjer jo potrebuje. Prenašanje zalog hrane na družino vpliva, podobno kot novi donosi hrane v panj, vzpodbujevalno. V prazne celice pa matica zaleže jajčeca. V tem mesecu še ne razbijam gnezda in ne povečujem

površine za ogrevanje, čeprav le po dolžini gnezda. To opravi v aprilu, seveda če je potrebno. Če ocenim, da je oz. bo v kratkem družina blokirana s hrano, pa odvezam sat s hrano in ga spravim za kasnejše izdelovanje narejencev. V tem mesecu mora družina še vedno imeti zalogo hrane 7–10 kg, se pravi 4–5 AŽ-satov.

Čebelja narava

V tem mesecu se tudi zgodi, da v panju najdemo spropoliziranega smrtoglavca. Je nočni metulj iz družine veščcev. Ime izhaja iz vzorca na hrbtni strani oprsja, ki je podoben človeški lobanji. Našel sem ga že večkrat in še nobena družina ni propadla zaradi njega. Enkrat sem v jeseni med krmljenjem čebel imel tudi čast opazovati poskus njegovega vdora v panj skozi žrelo. Po nekaj minutah je obupal, jaz pa sem moral to opazovati iz avta, čebele so bile namreč tako razdražene, da so pikale kar skozi zaščitno obleko.

Pri čebelah je vedno treba delati le tisto, kar potrebujejo. Jaz sem se že pred leti znebil pravila, ki se ga drži še veliko čebelarjev, da čebela najbolje ve, kaj je najboljše zanjo. Jaz pravim DA, ampak takrat nas čebelarjev čebela ne upošteva. Zato jaz ničesar ne prepuščam čebelah. Jaz hočem imeti nadzor nad vsem, seveda ob upoštevanju biologije čebel, kar se izkaže koristno pri pripravi čebel na pašo, preprečevanju rojenja, dodajanju sprašene ali nesprašene matice ... Tehnologija čebelarjenja se malenkost razlikuje pri panjskih sistemih ter njegovih prostorninah. Če poznaš biologijo čebele, ni težko čebelariti v nobenem panjskem sistemu. Razlika je v določenih prijemih ter številu posegov v družine. Vsak panjski sistem ima dobre in slabe lastnosti. Za uspešno čebelarjenje je treba poznati in priznati slabe lastnosti panjskega sistema, v katerem čebelariš. ◆

Položaj gnezda

Slovenija in Hrvaška skupaj v nacionalno zaščito »Istrski med/Istarski med«

Foto: Ranko Anđelini

Podpis pisma o nameri zaščite Istrskega medu/Istarskog meda iz leta 2017 skupaj s hrvaškimi kolegi

MKGP je prehodno nacionalno zaščitilo »Istrski med/Istarski med« z zaščiteno označbo porekla. Vlogo za zaščito medu z imenom Istrski med/Istarski med so pripravili slovenski čebelarji iz Obalnega čebelarskega društva Koper, skupaj s hrvaškimi čebelarji iz Istre, združenimi

v Čebelarskih društvih Labin, Buje, Pula, Buzet, »Lipa« iz Pazina in »Nektar« iz Poreča ter Inštitutom za kmetijstvo in turizem Poreč.

Slovenija in Hrvaška bosta na Evropsko komisijo poslali skupno vlogo za registracijo Istrskega medu/Istarskog meda. Prehodna nacionalna zaščita tako pomeni, da je ime Istrski med/Istarski med zaščiteno samo na območju Slovenije in Hrvaške, dokler ga ne registrira Evropska komisija. Po registraciji pri Evropski komisiji bo ime Istrski med/Istarski med zaščiteno na celotnem ozemlju Evropske unije.

Istrski med/Istarski med se lahko prideluje samo na območju slovenske in hrvaške Istre. Območje v Sloveniji zajema območje primorskih občin Koper, Izola, Piran in Ankaran, območje proizvodnje na Hrvaškem pa istrski polotok s pripadajočimi otoki v Istrski županiji, območje občin Opatija, Lovran, Mošćenička Draga in Matulji, otoka Cres in Lošinj s pripadajočimi manjšimi otoki Unije, Ilovik, Susak, Vele Srakane ter nizom manjših nenaseljenih otokov.

Zaradi svojega posebnega položaja, ker leži na meji dveh biogeografskih regij, mediteranske in kontinentalne, je za Istro značilna zastopanost rastlinskega sveta dinarskega, alpskega in sredozemskega območja. Zaradi tega je na istrskem polotoku več vegetacijskih območij, raznovrstna vegetacija pa je bistvena osnova za pridelavo Istrskega medu/Istarskog meda. Posebnost Istrskega medu/Istarskog meda se zato kaže prav v naravnih virih, ki

2. februar 2021 je res velik dan za naš Istrski med, istrske čebelarje z obeh strani meje ter za vso slovensko čebelarstvo, saj bo to četrta zaščita medu na Slovenskem in prva mednarodna zaščita medu na svetu. Na to smo lahko vsi ponosni. Za podporo, da smo projekt začeli, se zahvaljujemo vodstvu ter članom Obalnega čebelarskega društva Koper, slovenski ter hrvaški delovni skupini in Kmetijskemu inštitutu iz Poreča. V slovenski delovni skupini so v konstruktivnem sodelovanju sodelovali naslednji člani društva: Vlado Munda, Tomaž Staniša, Alen Bužan, Klavdijo Babič in v začetni fazi Vinko Zupančič. Zahvaljujemo se Čebelarski zvezi Slovenije za podporo, predvsem pa predsedniku Boštjanu Noču ter strokovnima sodelavkama dr. Andreji Kandolf Borovšak in dr. Nataši Lilek za pomoč ter dejavno sodelovanje pri projektu. Posebna zahvala gre ČD Sežana za vzpodbudo in napotke, MKGP-ju na čelu z go. Grašek za vodenje postopka in BF na čelu z doc. dr. Mojco Korošec za strokovno pomoč.

Klavdijo Babič, predsednik OČD Koper

omogočajo njegovo pridelavo. V vzorcih cvetličnega medu z območja Istre je bila ugotovljena prisotnost cvetnega prahu več kot 110 rastlinskih vrst, vendar z relativno majhnimi deleži. Vrste Istrskega medu/Istarskog meda so tako akacijev, žajbljev, kostanjev, lipov, šetrajev med ter cvetlični in gozdni med.

Poleg pridelave mora na tem geografskem območju potekati tudi pakiranje Istrskega medu/Istarskog meda. Pakiran Istrski med/Istarski med je označen z enotnim znakom v obliki kapljice medu. Preden začnejo čebelarji s pridelavo Istrskega medu/Istarskog meda, se morajo za pridobitev certifikata certificirati pri certifikacijskih organih.

Povzel MB

Vir: Sporočilo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS za javnost z dne 2. februar 2021.

Simbol kapljice nad čebeljo celico ponazori dragocenost majhnih količin istrskega medu. Kapljica nektarja ali mane je kot dragoceni zaklad vsem skrita. Odkrije jo le naša kranjska sivka, s katero čebelarimo na istrskem polotoku. Dragoceni zaklad prinese v čebeljo celico. Simbol kranjske čebele ponazarjajo sive proge na kapljici.

ISTRSKI MED

Vesna Fabjan Bremec,
podpredsednica OČD Koper

Enotni znak za označbo Istrskega medu/Istarskog meda v obliki kapljice medu.

ČD Kranjska Gora je sodelovalo v projektu BeeAware!

V okviru Mednarodne komisije za varstvo Alp (CIPRA) je v letih 2018 in 2019 potekal kooperacijski projekt BeeAware! (v prostem prevodu »zavedajmo se čebel«). Potekal je v 25 pilotskih občinah na območju alpskega prostora, sofinanciral ga je Sklad za zaščito živali Nemškega zveznega ministrstva za okolje,

varovanje narave in jedrsko varnost (BMU). V projekt sta bili vključeni dve slovenski občini, Bled in Kranjska Gora. V Kranjski Gori je projekt potekal v sodelovanju s ČD Kranjska Gora, prijavi se je v »paket 3«, ki je obsegal trajnostno čebelarjenje, ukrepe, ki so prijazni živalim, v tem primeru čebelam.

V okviru projekta smo čebelarji ČD Kranjske Gore organizirali več predavanj in delavnic, namenjenih spoznavanju raznovrstnosti čebel in njihovega življenja. In tudi kaj napisali v lokalni časopis. Slovenija je izjemno bogata z različnimi vrstami čebel v širšem pomenu besede, do sedaj je bilo zabeleženih 563 vrst, med njimi 35 vrst čmrljev, pripadajo pa šestim različnim družinam. Obravnavani so bili zlasti vprašanja njihove ogroženosti in možnosti, kako jim lahko pomagamo. Poudarek je bil tudi na številnih vprašanjih, ki zadevajo življenje in ogroženost medonosne čebele in njene podvrste, kranjske čebele, ki jo gojimo pri nas.

Ob zaključku projekta smo izdali knjižico z naslovom Življenje s čebelami. Obsega 74 strani, izdajatelj je ČD Kranjska Gora. Je poročilo, kaj vse smo storili v okviru projekta, obenem pa je bila to priložnost, da spregovorimo tudi o čebelarjenju v naši dolini, o njegovi zgodovini, ki je prav pestra. Če samo omenimo Mihaela Ambrožiča (1846–1904) iz Mojstrane, veletrgovca s čebelami in vzrejevalca kranjske sivke. Komercialni čebelnjak s 700 panji je imel v Mojstrani, poleg tega pa tudi deset vzrejnih čebelnjakov, občasno z več kot 2500 čebeljimi družinami. Z roji so ga zalagali vsi okoliški čebelarji. Poleg tega je imel trgovino s čebelariskimi potrebščinami, kjer so čebelarji dobili vse potrebno.

Knjižica je priložnost, da spregovorimo tudi o društveni dejavnosti, zlasti skrbi za zdravstveno varstvo naših čebel. Leta 2019 je minilo 20 let, odkar smo začeli posvečati vso skrb zatiranju varoj s sonaravnimi sredstvi (mravljinčna in oksalna kislina), kar posledično zagotavlja čebelje pridelke, zlasti med, brez ostankov kemičnih sredstev za zatiranje varoj. Leta 1999 je bil izdelan in objavljen načrt zatiranja varoj z mravljinčno kislino, ki do danes ni doživel večjih sprememb.

Tudi na tej podlagi je slovenska krovna čebelarska organizacija, Čebelarska zveza Slovenije, leta 2003 organizirala, na državni ravni in s sredstvi EU, usposabljanje čebelarjev za sodobno obvladovanje varoj. V naslednjih treh letih je bilo izvedenih več kot 300 seminarjev in delavnic po Sloveniji, ki se jih je udeležilo skupno okoli 4000 čebelarjev.

Projekt BeeAware! je končan, nadaljuje pa se njegovo sporočilo: čim širši krog ljudi seznanjati s pomenom čebel, njihovo vlogo v naravi in s težavami, ki jih vse bolj pestijo.

Janez Gregori

Delovanje čebelarških društev v času epidemije covid-19

Predsednike šestih čebelarških društev smo povprašali o tem, kako delujejo njihova društva v času epidemije covid-19, kako so se prilagodili in preprečili mrtvilo. Povzetek odgovorov, kot primere dobrih praks, navajamo v nadaljevanju.

Kako so izpeljali oz. nameravajo izpeljati občni zbor?

Občne zборе so odložili na poznejši čas, ko bo dovoljeno zbiranje večjega števila oseb po navodilih NIJZja. Če to ne bo možno, ga bodo izpeljali dopisno ali preko spletnih videokonferenc, vendar v tem primeru obstaja možnost nesklepčnosti. Nekatera društva imajo možnost izpeljati občni zbor na prostem ob ugodnem vremenu. V vsakem primeru ga bodo društva organizirala v skladu s 114. členom Zakona o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije covid-19 (Ur. l. RS, št. 175/20 in 203/20), ki navajačasne ukrepe na področju sklica skupščin društev, zveze društev oziroma podružnice tujega društva.

Ali za društvene sestanke (npr. upravnega odbora), predavanja in druga srečanja uporabljajo spletne videokonference?

Za sestanke, predavanja in upravni odbor uporablja spletne videokonference le manjše število društev. Druga v glavnem uporabljajo e-pošto, telefon, SMS-sporočila

(storitev web poštar), pa tudi navadno pošto za dopisne seje. V manjših krajih se glas širi tudi od ust do ust.

Kako so pobrali članarino?

Večina društev je članom poslala UPN-položnico za plačilo na (spletni) banki in odziv je precej dober. Prijetno preseneča velika računalniška pismenost starejših, nekaterim starejšim pa so pomagali mlajši družinski člani. Nekatera društva so položnico objavila na spletno stran društva in pozvala člane po e-pošti, SMS-sporočilih ali navadni pošti k plačilu, nekatera pa tudi pobirajo osebno plačilo po predhodnem dogovoru.

Kako je potekala včlanitev novih članov?

Vseh šest društev je letos sprejelo nove člane osebno (pri poverjenikih) ali v elektronski obliki s pristopno izjavo (objavljeno na spletni strani društva). Ponekod nove člane potrди UO društva.

Kako so člane obveščali o društvenih dejavnostih?

Obveščanje članov poteka večinoma po e-pošti oz. navadni pošti za tiste brez e-naslova. Obvestila se širijo tudi s SMS-sporočili in po telefonu. Društva, ki imajo spletno stran, obvestila objavijo tudi tam. Hvaležni so, da so koledarje člani prejeli z decembrsko številko Slovenskega čebelarja.

zbral in uredil Marko Borko

Dan apiterapije v Mariboru

V soboto, **27. marca 2021, vas ob 9.00** vabimo na tradicionalni simpozij o apiterapiji, ki je posvečen obletnici rojstva dr. Filipa Terča in ga pripravlja Čebelarška zveza Slovenije, Javna svetovalna služba v čebelarstvu, v sodelovanju s Čebelarško zvezo društev Maribor. Osrednja gostja bo Cristina Aosan, zdravnica in priznana apiterapevtka iz Romunije, ki se je v letu 2020 ukvarjala s kovidnimi bolniki in uporabo čebeljih pridelkov, ter zdravnik psihiater Bone Stevanovski. Bone Stevanovski je direktor psihiatrične bolnice v Strumici v Makedoniji, ukvarja se tudi z apiterapevtskimi pripravki in njihovo uporabo. **Simpozij bo potekal preko spletne platforme**

ZOOM. Na simpozij se prijavite na obrazcu, objavljenem na spletni strani: <https://forms.gle/DxWyWNTnaUnoovay8>.

Dr. Andreja Kandolf Borovšak

9.00–9.15	Pozdravi
9.15–10.30	Covid19 in apiterapija, Cristina Aosan, dr. med., Romunija
10.30–11.00	NPK apiterapevt/-ka, Majda Stopar, CPI
11.00–11.45	Uporaba čebeljih pridelkov pri diabetikih, Damjan Justinek, dr. med.
11.45–12.00	Odmor
12.00–12.45	Anoreksija in apiterapija, Bone Stevanovski, dr. psihiatrije (predavanje bo v hrvaškem jeziku)
12.45–14.00	Liofilizacija in lastnosti medu, Tjaša Starčič, dr. Stane Klemenčič, dr. Nataša Lilek
14.00–14.15	Zaključek simpozija

Certificiranje ponudnikov čebelarškega turizma

ČZS si prizadeva za razvoj in uveljavitev čebelarške turistične ponudbe, ki postaja redna ponudba slovenskega turizma. Letos nadaljujemo program certificiranja ponudnikov čebelarškega turizma. V ta program se lahko vključijo vsi zainteresirani čebelarji, ki se že ukvarjajo s čebelarško turistično ponudbo,

in tudi tisti, ki to načrtujejo. Vse zainteresirane čebelarje – ponudnike čebelarškega turizma – vabimo, da do najpozneje **31. septembra 2021** na naslov ČZS posredujejo predpisano pisno izjavo o sodelovanju v programu certificiranja ponudnikov čebelarškega turizma v letu 2021, ki je dostopna na spletni strani ČZS. Za več informacij smo vam na voljo na e-naslovu: barbara.dimc@czs.si.

Barbara Dimc, tajnica ČZS

Okvirni terminski načrt objave javnih razpisov za leto 2021

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je objavilo nov okvirni terminski načrt objave javnih razpisov za leto 2021, ki predvideva objavo 28 javnih razpisov (JR) v okviru izvajanja **Programa razvoja podeželja (PRP) 2014–2020** v skupni vrednosti 183,3 mio. evrov. Med njimi bo tudi nekaj razpisov, zanimivih za čebelarje. Trenutno aktualen je razpis **Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete**, namenjen mladim kmetom do vključno 40 let, ki imajo v primeru čebelarstva minimalno 60 oz. maksimalno 200 čebeljih družin. Podrobnosti razpisa najdete v obvestilu Nataše Klemenčič Štrukelj Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete na str. 88.

V maju se pričakuje razpis iz ukrepa **Podpora za naložbe in razvoj nekmetijskih dejavnosti** (M6.4), ki je namenjen za zagotovitev podpore naložbam za ustanovitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju – npr. turizem. Prav tako v maju je predvidena objava razpisa iz ukrepa

Sodelovanje, in sicer za **vzpostavitev in razvoj kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov ter za promocijske dejavnosti na lokalni ravni**, ki so povezane z razvojem kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov. Junija se predvideva še ena objava iz ukrepa **Sodelovanje**, in sicer **Podpora za pilotne projekte ter razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij** (Evropska partnerstva za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti). V juliju je predvidena objava dveh razpisov za **naložbe v zbirne centre**, in sicer **Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva za osnovno kmetijsko dejavnost (4.1)** in **Podpora za naložbe v predelavo, trženje oz. razvoj kmetijskih proizvodov (M4.2)**. V avgustu pričakujemo objavo razpisa **Podpora za naložbe v predelavo, trženje oz. razvoj kmetijskih proizvodov (M4.2)**, na katerem bodo lahko kandidirali tudi čebelarji, ki imajo namen vlagati v predelavo, trženje oz. razvoj kmetijskih proizvodov. Prav tako bo avgusta sledil še en razpis iz ukrepa **Sodelovanje**, in sicer **Podpora za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti v dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom, socialnim**

vključevanjem, kmetijstvom, ki ga podpira skupnost, ter izobraževanjem o okolju in hrani (M16.9). V septembru bo objavljen še razpis **Podpora za ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev v kmetijskem in gozdarskem sektorju (M9.1)**. V jesenskem času bodo sledili še razpisi iz ukrepa **Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva (M 4.1)**, in sicer za **naložbe ekoloških kmetij, za podukrep Zaščita za živali na paši pred napadi zveri, v okviru katerega se čebelarju** sofinancira nakup opreme za zaščito čebelnjaka, in **javni razpis za naložbe v hleve, gospodarska poslopja in nakup kmetijske mehanizacije**. *Žal s strani MKGP-ja do zaključka redakcije še nismo dobili točne informacije, ali bo najavljeni razpis za naložbe v osnovno kmetijsko dejavnost podpiral tudi naložbe v čebelarstvo. Če v kratkem načrtujete večjo naložbo v osnovno kmetijsko dejavnost, ki bo ekonomsko upravičena, vas vabimo, da nam to do konca maja sporočite na e-naslov: tanja.magdic@czs.si. Podrobneje so posamezni ukrepi predstavljeni na spletni strani www.czs.si.*

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete, tudi za čebelarje

MKGP je 29. januarja 2021 objavilo javni razpis **Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete**. Razpisanih je za 10,5 mio. evrov nepovratnih sredstev iz Programa razvoja podeželja 2014–2020. Predmet javnega razpisa je podpora mladim kmetom za vzpostavitev kmetijskega gospodarstva in kmetijske dejavnosti. Upravičenci za podporo so mladi kmetje, stari od 18 do vključno 40 let, ki imajo ustrezno poklicno znanje in usposobljenost. Podpora se dodeli kot pavšalna pomoč v obliki nepovratne finančne pomoči, izplača se v dveh obrokih.

Pogoji za kandidiranje so, da ima čebelar najmanj 60 čebeljih družin (največ 200 čebeljih družin) ter ima v lasti tudi nekaj zemljišč. Eden od pogojev, ki ga morajo izpolniti tudi čebelarji, je oddaja zbirne vloge, ki mora biti oddana v letu objave javnega razpisa. Potrebna je tudi izpolnitev pogoja aktivnega kmeta, ki pa mora biti izpolnjen najpozneje 18 mesecev od datuma odločbe o pravici do sredstev. Aktivni kmet se dokazuje z odločbo. To pomeni, da mora čebelar imeti v lasti ali upravljanju vsaj 1 ha kmetijskih površin. **Pogoj za izplačilo vseh sredstev** je izpolnjevanje predpisanih obveznosti in izpolnitev vseh razvojnih ciljev iz poslovnega načrta, ki ga mora mladi kmet priložiti vlogi na javni

razpis. V poslovnem načrtu mladi kmet prikaže gospodarski razvoj kmetijskega gospodarstva in prispevek k horizontalnim ciljem (okolju, inovacijam ali prilagajanju na podnebne spremembe). Prav tako navede mejnike in razvojne cilje, ki se glasijo na kmetijsko dejavnost ali dopolnilne dejavnosti, katerih končni proizvod je proizvod iz priloge I Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Javni razpis je razdeljen na dva sklopa:

Pri sklopu A znesek podpore znaša 45.000 evrov na upravičenca. Na tem sklopu lahko kandidirajo: samostojni podjetnik posameznik, družba z enim družbenikom ali mladi kmet, če je na prevzetem kmetijskem gospodarstvu vključen v pokojninsko, invalidsko in

zdravstveno zavarovanje iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti.

Pri sklopu B znaša znesek podpore 18.600 evrov na upravičenca. Na tem sklopu lahko kandidira mladi kmet, če na prevzetem kmetijskem gospodarstvu ni vključen v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje iz naslova

opravljanja kmetijske dejavnosti.

Podpora iz obeh sklopov se izplača v dveh obrokih, in sicer prvi obrok v višini 70 odstotkov in drugi obrok v višini do 30 odstotkov dodeljenih sredstev.

Podrobnosti razpisa najdete na spletni strani: www.czs.si. **Vnos prijavnega obrazca v elektronski sistem in vložitev**

vloge na javni razpis bosta potekala od 22. februarja 2021 do vključno 15. junija 2021. Okvirni terminski načrt objave razpisov v okviru PRP za leto 2021 s kratkimi opisi si lahko pogledate na spletni strani ČZS (www.czs.si).

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Razpisa za čebelarje: Sofinanciranje čebelarске opreme, Racionalizacija sezonske selitve panjev

MKGP je decembra objavilo dva javna razpisa za čebelarje, in sicer

Sofinanciranje čebelarске opreme in Racionalizacija sezonske selitve panjev v skupni višini nepovratnih sredstev do 216.000 EUR. Rok za oddajo vlog je začel teči **6. januarja 2021 in traja do zaprtja javnega razpisa oziroma do 20. aprila 2021. Na Agenciji za kmetijske trge in razvoj podeželja smo 23. februarja**

2021 preverili, če so še na voljo sredstva iz omenjenih razpisov. Zatrđili so nam, da sredstva še niso porabljena. Podrobneje smo o obeh razpisih in pogojih za kandidiranje pisali v prejšnji številki SČ-ja na str. 56.

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Terensko svetovanje čebelarjem v letu 2021

Počasi bomo zakorakali v čas, ki je poln pričakovanj. Narava in z njo tudi vznikajoče rastline se bodo namreč začele prebujati iz zimskega spanja. Prav tako pa se bodo začeli tudi prvi premiki v naših panjih in s tem tudi delo s čebelami ter prva vprašanja. Čez leto, ko se vam bodo pojavila vprašanja pri delu s čebelami, greste lahko dlje in se z vprašanji obrnete na terenskega svetovalca za svoje območje. Prav terenski svetovalci so lahko vaš prvi stik za pomoč oz. svetovanje pri delu s čebelami. Trenutno vsa svetovanja opravljajo telefonsko, ko pa se bodo v državi sprostiti ukrepi, bodo spet opravljali svetovanja tudi po terenu,

pri čebelnjakih. Svetujejo vam lahko s področja osnovne odbire, predvsem spremljanja in ugotavljanja obarvanosti obročkov na zadkih čebel. V mesecih maju in juniju vam lahko svetujejo pri menjavi čebeljih matic, v katerih se pojavljajo čebele z rumenimi obročki. Svetujejo vam lahko tudi pri tehnologiji čebelarjenja glede na območje, kjer čebelarite. Ko bo čas prvega točenja medu, pa vam bodo brezplačno opravili terenske analize medu. Tako vam bodo pridobljeni terenski podatki analiz medu v pomoč pri ugotavljanju zrelosti medu in pri določanju vrste medu. Seveda vam lahko svetujejo tudi pri drugih odprtih zadevah, da bo vaše čebelarjenje steklo čim bolj tekoče, brez zapletov.

Poleg tega bodo za zainteresirane čebelarje opravljali številne delavnice po

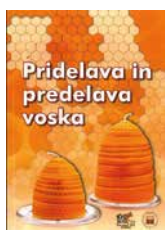
terenu. Urnik delavnic bomo objavljali sproti za posamezen mesec. Terenski svetovalci bodo poleg vseh naštetih nalog opravili tudi zbiranje vzorcev čebel po posameznih občinah. Analizo pa bomo opravili v laboratoriju in pridobili stanje obarvanosti obročkov na zadkih čebel po posamezni občini.

Podatki za stik terenskih svetovalcev v čebelarstvu so objavljeni na spletni strani ČZS (dno prve strani). Lahko pa pokličete na telefonsko številko 040/436 517 in skupaj poiščemo terenskega svetovalca za vaše območje. Izkoristite torej možnost brezplačnega svetovanja terenskih svetovalcev v čebelarstvu in skupaj poiščite najboljše rešitve za problem, ki se vam je pojavil v čebelarstvu.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Marčevska ponudba – AKCIJA

Marca imamo na Čebelarški zvezi Slovenije v **akcijski ponudbi** naslednje artikle. Vsa naročila sprejemamo na tel. št.: 01/729 61 00 ali na e-naslov: ines.zunic@czs.si.

Pridelava in predelava voska
4,34 EUR – 10% = 3,90 EUR

Vse o sodobnem čebelarjenju
22,95 EUR – 5% = 21,80 EUR

Jopice, moške in ženske
38,50 EUR – 10% = 34,65 EUR

Čebela – Ustvarjalne ideje
2,17 EUR – 10% = 1,95 EUR

Skodelica
8,00 EUR
– 10%
= 7,20 EUR

Žig čebelice
11,00 EUR
– 10%
= 9,90 EUR

Izšla knjiga *Moje življenje s čebelami*

Izšla je avtobiografija avtorja Franca Šivica z naslovom *Moje življenje s čebelami*. Knjiga na 222 straneh opisuje številne epizode njegovega zanimivega življenja. Odziv prof. dr. Vinka Pavlovčiča, dr. med. in specialista ortopeda: »Franc Šivic je že četrto leto moj mentor čebelarstva, zato sem z velikim zanimanjem prebral njegovo avtobiografijo. Zdaj mi je žal, da nisem začel čebelariti že v mladosti, saj bi bil morda tudi jaz deležen vsaj nekaj tistega veselja in sreče, kot je bil deležen on. Knjigo *Moje življenje s čebelami* toplo priporočam vsem mladim začetnikom, ki bodo spoznali, da je čebelarjenje veliko več kot samo pridelava medu. Lep pozdrav in uspešen začetek!« Cena knjige je 20,00 EUR. Naročite jo lahko v tajništvu ČZS (ines.zunic@czs.si ali 01/729 61 00).

Tajništvo ČZS

Objava razpisa za izbor najstarejših, izvernih in posebnih čebelnjakov

ČZS nadaljuje dopolnjevanje registra najstarejših, izvernih in posebnih čebelnjakov. S to objavo želi ČZS pridobiti podatke o čebelnjakih na terenu, komisijsko oceniti njihovo starost, izvornost in posebnost, jih na osnovi tega uvrstiti na seznam kulturne dediščine ČZS ter jih promovirati kot slovensko posebnost in pomemben element naše stavbne dediščine. Pri vsem bo komisiji UO ČZS za čebelarstvo kulturno dediščino strokovno pomoč nudil avtor knjige *Slovenski čebelnjaki* univerzitetni profesor dr. Borut Juvanec. S popisovanjem čebelnjakov si prizadevamo za cilje:

1. Uvrstitev čebelnjaka v slovenski arhitekturi na mesto, ki si ga zasluži (odkrievanje, popisovanje, dokumentiranje, vpis na seznam kulturne dediščine pri ČZS).
2. Dvig zavesti slovenskega človeka na področju stavbne kulturne dediščine.
3. Ohranjanje slovenske prvobitnosti.
4. Dvig vrednosti slovenske kulture na področju arhitekture in čebelarstva v EU in v svetu.

Kategorije in način izbora čebelnjakov:

1. kategorija: starost čebelnjaka. Način izbora: strokovnjaki (čebelarji, arhitekti in etnologi) bodo na osnovi prispele dokumentacije, preverjanja in ogleda na terenu določili starost posameznega čebelnjaka.

2. kategorija: značilni čebelnjaki. Način izbora: strokovnjaki (čebelarji, arhitekti in etnologi) bodo na osnovi prispele dokumentacije, preverjanja in ogleda na terenu glede na vgrajeni material, obliko, sestavo in postavitev določili značilnosti posameznega čebelnjaka.

3. kategorija: posebni čebelnjaki. Način izbora: strokovnjaki (čebelarji in arhitekti) bodo na osnovi prispele dokumentacije, preverjanja in ogleda na terenu glede na izvedbo določili posebnosti posameznega čebelnjaka.

Razpisna dokumentacija je od 1. marca 2021 dosegljiva na spletni strani www.czs.si. Čebelarska društva in posamezne čebelarje vabimo, da do 31. oktobra 2021 pošljete vloge po tem razpisu na naslov ČZS ali e-naslov: barbara.dimc@czs.si.

Komisija UO ČZS za čebelarstvo kulturno dediščino

Čebelarska zveza Slovenije nadgrajuje člansko izkaznico ugodnosti

Vsi člani Čebelarske zveze Slovenije boste s člansko izkaznico v prihodnje deležni še več ugodnosti pri različnih ponudnikih blaga in storitev.

Ugodnosti za člane omogočajo:

- Anton Ciglič, s. p.,
- Apartmaji Isabella Kustići (otok Pag),
- Api Kon-takt, d. o. o.,
- BeeConn tehtnice,
- Belokranjski hram, d. o. o.,
- Camp Omišalj Otok Krk,
- Camp Straško Otok Pag,
- Čebelarski center Maribor, Jana Pušnik Pokrivač, s. p.,
- Čebelarstvo Pislak Bali,
- Čebelarstvo Vogrinčič,
- Čebelji raj Noč,
- Kmetijska zadruga Šaleška dolina, z. o. o.,
- Eldema elektronika, Srečko Lavrič, s. p.,
- Kipgo, d. o. o.,
- Kokos Agency, d. o. o.,
- Majskaj, d. o. o.,
- Marjan Dolinšek, s.p.,
- Medium, d. o. o.,
- Muzeji radovljanske občine,
- Peter Potočnik, s. p.,
- PC Doktor, Luka Dobovičnik, s. p.,
- Prva osebna zavarovalnica, d. d.,
- Sabina Pirš, s. p., Gostišče pri čebelici,
- Slovenia Eco Resort,
- Šport hotel Pokljuka,
- Štefan Šemen, s. p.,
- Terme Snovik,
- Trajnice Golob Klančič,
- Turistično čebelarstvo Pavlovič,
- cenejša samoplačniška usposabljanja ČZS in 10 % popust na trgovsko blago.

Vsi ponudniki blaga in storitev so objavljeni na naši spletni strani, kjer je opisana tudi oblika ugodnosti: www.czs.si/content/X9.

V Slovenskem čebelarju bomo mesečno dopolnjevali seznam ponudnikov storitev ugodnosti.

Marčevski urnik spletnih predavanj – webinarjev ČZS

Objavljamo urnik spletnih predavanj – webinarjev ČZS. Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. Na posamezen webinar se lahko prijavite v spletnem obrazcu na povezavi pri posameznem webinarju. Za izvedbo posameznega webinarja mora biti prijavljenih najmanj 30 oseb. Iz objektivnih razlogov bo urnik lahko naknadno spremenjen in dopolnjen, zato redno spremljajte posodobitve na spletni strani ČZS. **Ob vstopanju v Zoom morate obvezno vpisati veljaven elektronski naslov ter ime in priimek (uradno). Brez teh podatkov ne moremo zabeležiti udeležbe v sistem vodenja evidence o opravljenih usposabljanjih!**

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Povezava za prijavo
1. mar.	15.00	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Nataša Klemenčič Štrukelj	https://forms.gle/5y575JtdtZAqvMMHA
3. mar.	9.00	Označevanje in tehnologija pridelave propolisa	Tomaž Samec	https://forms.gle/8acE8cmzQhZk9tuu9
3. mar.	9.00	Izračun lastne cene	Tanja Magdič	https://forms.gle/7SKexaworwmE7WY16
3. mar.	10.00	Izobraževanje o zdravstvenem varstvu čebel za čebelarje začetnike*	Mag. Vida Lešnik in Alenka Jurič	barbara.hocevar@vf.uni-lj.si
3. mar.	17.00	Dobra tehnološka praksa	Vlado Auguštin	https://forms.gle/gk5dy1w37Z9Qyxkc6
3. mar.	17.00	Možnosti pridobivanja in črpanja nepovratnih sredstev in izpolnjevanje razpisne dokumentacije	Tanja Magdič	https://forms.gle/tNNmxELcLLWcmSN6
4. mar.	9.00	Čebelje paše v Sloveniji	Aleš Bozovičar	https://forms.gle/S6g177cEP1qiobcV7
4. mar.	15.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja s področja prodaje in trženja	Tanja Magdič	https://forms.gle/emviFt3Y9g8JYysa6
8. mar.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	Tomaž Samec	https://forms.gle/daMVzQVELBBaoXuH7
8. mar.	15.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja	Nataša Klemenčič Štrukelj	https://forms.gle/b6yZhK4JDRDJGmNL8
9. mar.	16.00	Izobraževanje o zdravstvenem varstvu čebel za čebelarje začetnike*	Mag. Ivo Planinc in Suzana Skerbiš	barbara.hocevar@vf.uni-lj.si
10. mar.	16.00	Označevanje in tehnologija pridelave cvetnega prahu	dr. Nataša Lilek	https://forms.gle/zFAMn765iN7feywM8
10. mar.	17.00	Izračun lastne cene	Tanja Magdič	https://forms.gle/vYUKtqj5xGyzQEty6
10. mar.	18.00	Pridelava in predelava voska	Vlado Auguštin	https://forms.gle/oPMVbGyvenqNnMQ96
11. mar.	15.00	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Tanja Magdič	https://forms.gle/4xtoaHs7DMkpDF4L8
11. mar.	18.00	Apitehnični ukrepi	Simon Golob	https://forms.gle/14HY7Cxeroq8NmXQA
12. mar.	9.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	dr. Andreja Kandolf Borovšak	https://forms.gle/v8rpbz8oezSfA1TZ7
15. mar.	9.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	Tomaž Samec	https://forms.gle/beyvMyZnx63jdTGM9
17. mar.	9.00	Apitehnični ukrepi	Vlado Auguštin	https://forms.gle/YfpcwP94VLJEWtF6A
17. mar.	10.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja s področja prodaje in trženja	Tanja Magdič	https://forms.gle/WbCmckcfrtsy11529
17. mar.	16.00	Obvladovanje varoze v obalnokraški in notranjsko – primorski regiji v letu 2021*	Suzana Skerbiš	barbara.hocevar@vf.uni-lj.si
18. mar.	9.00	Vzreja matic in ohranjanje kranjske čebele	dr. Peter Kozmus Kandolf Borovšak	https://forms.gle/YEgU86aU4of5BpUb8
18. mar.	16.00	Označevanje in tehnologija pridelave medu	dr. Andreja Kandolf Borovšak	https://forms.gle/5eBqrZz5C7Vpgv3U7
19. mar.	9.00	Označevanje in tehnologija pridelave cvetnega prahu	dr. Nataša Lilek	https://forms.gle/uXmN1kNew7UZwgpQ7
22. mar.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	dr. Nataša Lilek	https://forms.gle/2h478w5fDnPt7UGv9
24. mar.	9.00	Pridelava in predelava voska	Vlado Auguštin	https://forms.gle/U1iZqdNMnVwFxDW8
25. mar.	16.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja	Nataša Klemenčič Štrukelj	https://forms.gle/BeToYSuHotiPcj7q7
25. mar.	18.00	Tehnologija čebelarjenja z različnimi vrstami listovnih panjev	Simon Golob	https://forms.gle/9uRsUDy95j18HRGXA
29. mar.	9.00	Označevanje in tehnologija pridelave medu	dr. Andreja Kandolf Borovšak	https://forms.gle/LHoTyHTak7sGZdvW9
29. mar.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	dr. Nataša Lilek	https://forms.gle/8W85PmXbNhd64pHA
30. mar.	18.00	Dobra tehnološka praksa	Simon Golob	https://forms.gle/qDZde8CFqR6eXFMx6
31. mar.	10.00	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Tanja Magdič	https://forms.gle/hSUS66mmMTzQbWXn9

* Program izobraževanja s področja zdravstvenega varstva čebel (vsi izvajalci so dr. vet. med.). **

Izšla knjiga *Medovite rastline*

Čebelarstva zveza Slovenije kot založnik z veseljem sporoča, da je izšla obsežna knjiga avtorja dr. Trajčeta Nikoloskega z naslovom *Medovite rastline*. Knjiga na 366 straneh podrobno opisuje skoraj 200 medovitih rastlin, ki jih najdemo v Sloveniji in so z vidika čebelarstva zelo pomembne. Knjiga je shematično urejena glede na čas cvetenja rastlin od spomladi do jeseni. Poleg opisa rastlin knjigo bogatijo slikovite fotografije cvetov rastlin, kar nam bo v veliko pomoč pri njihovem prepoznavanju v naravi. Cena knjige je 24,99 EUR in jo lahko naročite v tajništvu ČZS (ines.zunic@czs.si ali 01/729 61 00).

PRODAM

100 kg čebeljega voska, mehansko tehtnico do 150 kg in 30 plastičnih osmukalnikov, tel.: 041/693 009.

Surov propolis, tel.: 041/858 736 ali 07/495 76 45.

Cvetni prah s kozjanskih bregov, zamrznjen ali posušen in prebran, tel.: 041/215 281.

Cvetni prah, zamrznjen, lanskoletni, s pobočja Jelovice, tel.: 031/834 131.

Akacijev, cvetlični, lipov, kosta-njev in gozdni med ter matični mleček, tel.: 041/587 573.

Akacijev, cvetlični in kosta-njev med, tel.: 031/882 295.

Akacijev, cvetlični, kosta-njev in gozdni med, tel.: 031/882 295.

Cvetlični med pakiran v 30-kg sodih ali 900-g kozarcih, cena in način dobave po dogovoru, tel.: 031/620 375.

Cvetlični in lipov med, tel.: 041/575 640 ali 05/753 02 21.

Cvetlični in lipov med lastne pridelave, tel.: 051/815 772.

Cvetlični, lipov ter mešan cvetlični-gozdni med (Pivka), tel.: 041/575 477.

Cvetlični in gozdni med v sodih, tel.: 031/810 337.

250 kg lipovega medu, cena po dogovoru (okolica Kočevja), tel.: 041/209 494.

Rezervne čebelje družine na 8 AŽ-satih (Dolenjska), tel.: 031/269 475.

Rezervne družine na AŽ-satih, z lanskimi maticami (Novo mesto), tel.: 041/597 190.

Čebelje družine na AŽ-satih (Žu-žemberk), tel.: 031/426 702.

Čebelje družine na AŽ-satih (okolica Ljubljane), tel.: 041/759 100.

Čebelje družine na AŽ-satih ter lipov in kosta-njev med (okolica Novega mesta), tel.: 041/703 051.

Čebelje družine na AŽ- in LR-satih (Štore), tel.: 031/444 412.

Čebelje družine na AŽ- in LR-satih (Dolenjska), tel.: 031/260 384.

Čebelje družine in narejence, odbrane na mirnost, donosnost, nerojivost, z lanskimi maticami (okolica Ptuja), tel.: 031/274 933, 02/758 09 81.

Čebelje družine na LR-satih, čebele so močne in zdrave, tel.: 07/818 45 98, 031/434 506.

Čebelje družine na 5 AŽ-satih, aprila (okolica Tolmina), tel.: 041/876 838.

Čebelje družine na 5, 6 in 7 AŽ-satih, aprila, cena po dogovoru, tel.: 040/302 523.

Čebelje družine na 5, 6, 7 in 9 AŽ-satih, z lanskimi maticami, v začetku aprila, tel.: 051/661 541.

Čebelje družine na 5 in 7 AŽ-satih (Ribnica na Dolenjskem), tel.: 031/655 986.

Čebelje družine na 5 in 7 AŽ-satih, z lanskimi maticami in mladim satjem, ter cvetlični in lipov med, tel.: 041/385 620.

Čebelje družine na 5, 7, 9 in 10 AŽ-satih (Dolenjska), tel.: 041/639 597.

Čebelje družine na 5, 7 in 10 AŽ-satih (okolica Žalca), tel.: 031/766 533, 03/572 73 43.

Čebelje družine na 6 AŽ-satih, z lanskimi maticami (okolica Ljubljane), tel.: 040/511 653.

Čebelje družine na 7 AŽ-satih (Dolenjska), tel.: 041/515 004.

Čebelje družine na 7 AŽ-satih (Bela krajina), tel.: 051/412 466.

Čebelje družine na 7 AŽ-satih, lanske matice, lastna vzreja (Murska Sobota), tel.: 031/695 830.

Čebelje družine na 7 AŽ-satih ter tri naseljene LR-panje z železnim podstavkom, tel.: 031/345 731.

Čebelje družine na 7 AŽ-satih in družine na RV-satih, tel.: 041/764 805.

Čebelje družine na 7 in 9 AŽ-satih (Novo mesto), tel.: 031/796 931.

Čebelje družine na 7 in 9 AŽ-satih, z lanskimi maticami, lahko skupaj s panji (okolica Celja), tel.: 040/688 876.

Čebelje družine na 7 in 10 AŽ-satih, (Prekmurje), tel.: 041/343 535.

Čebelje družine na 7 in 10 AŽ-satih, trietažne panje in starejše AŽ-panje po simbolični ceni (okolica Kozine), tel.: 031/321 324.

Čebelje družine na 7 do 10 AŽ-satih, z lanskimi maticami, ter nekaj družin s panji (Kranj), tel.: 041/386 662.

Čebelje družine na 10 AŽ-satih (Sevnica), tel.: 041/961 766.

Čebelje družine na 10 AŽ-satih (Rogaška Slatina), tel.: 041/822 366.

Čebelje družine na 10 AŽ-satih, z lanskimi maticami, aprila (okolica Pivke), tel.: 040/559 139, 05/757 24 28.

Čebelje družine na 10 ali 20 LR-satih, z lanskimi maticami, ter LR- in nakladne AŽ-panje, satnike in izgrajene sate, tel.: 040/984 013.

Nekaj čebeljih družin na 5 satih v prašilčkih, lahko tudi na 10 satih (okolica Kobarida), tel.: 041/290 707.

Nekaj čebeljih družin na 5 ali 7 AŽ-satih, vse z lanskimi maticami (osrednja Slovenija), tel.: 070/267 502.

Nekaj čebeljih družin na AŽ- ali LR-satih (Dolenjska), tel.: 040/838 956.

Nekaj čebeljih družin na 1/1 LR-satih, z lanskimi maticami (Celje), tel.: 031/311 750.

Nekaj močnih čebeljih družin na 10 AŽ-satih (Ljubljana), tel.: 041/960 679.

Več čebeljih družin in narejencev z lanskimi maticami na 2/3 LR-satih, s panji ali brez, tel.: 041/410 152.

Več čebeljih družin na 7 AŽ-satih (Savinjska dolina), tel.: 031/793 032.

Več čebeljih družin na 10 AŽ-satih, konec marca, začetek aprila (Goriška), tel.: 031/790 361.

Več čebeljih družin s standardnimi LR-panji, čebelje družine na 7 in 9 AŽ-satih ter rabljene AŽ-panje, ugodno, tel.: 041/722 875.

Več zdravih čebeljih družin na 5, 7 in 9 AŽ-satih (Ljubljana), tel.: 031/587 523.

Več zdravih čebeljih družin na 7 in 9 AŽ-satih, lanske matice (okolica Ljubljane), tel.: 030/997 505.

Dve gospodarski čebelji družini v LR-panjih ter na AŽ-satih, skupaj s panji, starimi eno leto, tel.: 041/621 806.

Pet čebeljih družin na 7 AŽ-satih, lahko skupaj s panji, spomladi (okolica Horjula), tel.: 041/241 788.

Sedem čebeljih družin na AŽ-satih iz ekoloških satnic in tretiranih sonaravno, v drugi polovici aprila (okolica Sevnice), tel.: 041/760 679.

Deset čebeljih družin z lanskimi maticami na mladih AŽ- in LR-satih, konec marca ali začetek aprila, tel.: 031/556 244.

Deset čebeljih družin na 10 LR-satih ter en AŽ-panj (okolica Ljubljane), tel.: 031/510 274.

Deset gospodarskih čebeljih družin na 10 AŽ-satih ter sadike dreva (Kočevje), tel.: 031/389 605.

Petnajst čebeljih družin na 7 AŽ-satih (Kočevje), tel.: 041/788 826.

Petnajst čebeljih družin na 7 in 9 satih, tretiranih s sonaravnimi sredstvi, z lanskimi maticami, aprila (Sevnica), tel.: 041/215 279.

Dvajset čebeljih družin na AŽ-satih (Pomurje), tel.: 031/311 165 ali 040/192 107.

Trideset čebeljih družin na 7 satih in med oljne ogrščice, tel.: 041/606 013.

Štirideset čebeljih družin na AŽ-satih (Pomurje), tel.: 041/351 985.

Petdeset čebeljih družin z LR-panji ali brez, zelo ugodno, ter pomoč čebelarjem začetnikom (Celje), tel.: 031/421 216.

Močne in zdrave čebelje družine na 5, 7 in 10 AŽ-satih, s panji ali brez (Primorska), tel.: 051/470 907.

Zdrave in močne čebelje družine na 7 AŽ-satih, z lanskimi maticami in mladim satjem (okolica Kranja ali Kozine), tel.: 041/386 697.

Zdrave in močne čebelje družine na 7 AŽ-satih, z lanskimi maticami in mladim satjem, v začetku aprila (Pomurje), tel.: 041/752 399.

Več naseljenih AŽ-panjev 9- in 10-satarjev (Brežice), tel.: 041/990 360.

Rabljene sate, 1-2 leti stare, ter nove nezažičene satnike, tel.: 031/266 814.

Več plemenilnikov (18 × 6 enot), možna menjava za čebelje družine na AŽ-satih, tel.: 051/472 110.

20 prašilčkov 5S AŽ-mere, v aprilu (Goriška brda), tel.: 031/440 168.

Nove AŽ-panje, 10 in 7 satne, iz smrekovega lesa z rogljičnimi spoji ter rogljičnimi, vrtnimi, lipovimi satniki, tel.: 040/838 754.

Nove AŽ-panje 7S in 10S, tudi trietažne, ter sublimator in ometalnik, možna menjava za izdelano satje, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Tri prevozne enote ter nenaseljene AŽ-panje 10 × 10-satni sistem omare iz smrekovega lesa, zaradi prehoda na večji sistem, tel.: 041/798 120.

Tovorno prikolico z 42 naseljenimi AŽ-panji, lahko tudi samo panje ter nekaj rezervnih družin na 9 satih, tel.: 041/612 769.

Tovornjak TAM 130 T11 za prevoz 72 čebeljih družin in točilnico ter nekaj čebeljih družin, tel.: 041/586 508.

Tovornjak TAM 110 za prevoz čebel z 62 AŽ-panji 11S in nekaj čebeljimi družinami (Mengeš), tel.: 041/723 122.

Majhen čebelnjak za šest 10-satarjev in prav toliko 7- ali 5-satarjev, tel.: 04/510 62 50, 041/827 871.

Prešo za vlivanje 90-gramskih AŽ-satnic, za serije do 100 kosov, iz aluminija, jekla in teflona, vodno hlajena, tel.: 041/735 060.

Točilo za med na elektromotor, tel.: 031/364 636.

KUPIM

15–20 zdravih čebeljih družin na 5 in 7 AŽ-satih, tel.: 051/472 110.

Parcelo za postavitev čebelnjaka, lahko s čebelnjakom, na območju osrednje Slovenije, lahko tudi v najem, tel.: 041/883 744.

INOX posodo za med s pipo, čim manjšo, tel.: 041/432 037.

Knjigi Sodobno čebelarstvo, praktični in teoretični del, izdani leta 1955 in 1958, tel.: 031/876 189.

Tablica o pomenu čebel

Najpomembnejše poslanstvo čebeljega rodu je oprasovanje različnih rastlin. Narava nagraduje čebele za njihovo delo z medicino in cvetnim prahom ter tako omogoča njihov razvoj in obstoj ter razširjanje rastlinskih vrst. Med žuželkami, ki oprasujejo rastline, so na prvem mestu prav čebele. Da bi širši javnosti predstavili pomen čebel pri

pridelavi hrane, smo na ČZS napravili tablico, ki na to opozarja. Glede na interes in povpraševanje društev po promocijskih tablicah so sedaj na voljo tudi kot prodajno blago. Tablica je velika pribl. 20 × 18 cm. Cena tablice je 3,20 EUR ter strošek pošiljanja po pošti. **Vsa naročila sprejemamo na tel. št.: 01/729 61 00 ali na e-naslov: ines.zunic@czs.si.**

Tajništvo ČZS

BeeCare – novo negovalno razpršilo s propolisom

Smo v obdobju, kjer je velika pozornost usmerjena v higieno rok. Za to smo na ČZS skupaj s podjetjem Kinézika razvili kozmetični izdelek **BeeCare**. BeeCare je negovalno razpršilo s propolisom, ki je namenjeno čiščenju, negi in zaščiti rok. Izdelek vsebuje **izvleček propolisa**, ki ima širok spekter delovanja. Poleg tega vsebuje izvleček

kamiličnih cvetov, ki blagodejno deluje na kožo. Formulacijo zaokroža sok **aloe vere**, ki zagotavlja gladkost in nego rok. BeeCare je v praktičnem

pakiranju, ki ga je preprosto vzeti na pot. Uporablja ga lahko celotna družina. Razpršilo se v nerazredčeni obliki nanese na roke (1–2 ml) in enakomerno vtire v kožo, konice prstov in med prste, dokler se ne posuši. Izpiranje ni potrebno. Cena 150 ml negovalnega razpršila znaša 6,80 EUR z DDV za člane ČZS (7,30 EUR z DDV za nečlane). Vsa naročila sprejemamo na tel. št.: 01/729 61 00 ali na e-naslov: ines.zunic@czs.si.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

 ADI KON-TAKT
www.cebelskaoprema.si
REŠKA CESTA 18A ~ PRESTRANEK
PON-PET 8-16 h ☎ 031 339 287
5 % pop. za člane ČZS ob got. nakupu nad 100 eur

Spoznajte BeeConn

Brezžična nadzorna naprava za spremljanje dogajanja v vašem čebelnjaku

www.beeconn.si | info@beeconn.si | 03/567 07 34

Čebelarška tehtnica višine samo 15 mm

Tehtanje do 5 panjev

Več informacij na www.BeeScales.io
031 536 229

od **499 €**

BEE SCALES

ČEBELJI KORIDOR ZA PREPREČEVANJE ČEBELJEGA ROPA

5 kosov: **29,80 €**

Naročila:
031 536 229 ali
www.cebelykoridor.si

CEBELJKORIDOR.SI

GJ PANJ

- za prehod iz AŽ v NAKLADNO čebelarjenje ("prednosti enakega satnika"),
- primeren za ZACETNIKE (kompatibilen z LR in DB nakladami, enostavno rokovanje, hranjenje in zdravljenje čebel),
- KVALITETNA IZDELAVA (rogličeni spoji, kvaliteten smrekov les),
- MOŽNOST DOSTAVE.

040 464 873

www.mojcebelnjak.si

Mizarstvo *Strgar* d.o.o., Primičeva ulica 10 a, 1291 Škofljica

Panje izdelujemo po načrtih in s sodelovanjem z univ. dipl. inž. Ivanom Jurkovičem.

Izdelava prevoznih čebelnjakov

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si
info@cebelnjaki.si
Telefon: 031 681 589

Čebelarški center Gorenjske v Lescah, Rožna dolina 50a, vam omogoča:

- izdelavo satnic iz vašega voska,
- odkup voska,
- nakup AŽ- in LR-satnic.

Vse informacije dobite na: www.cricg.si ali 031/628 499

LUR

IZDELAVA ČEBELARŠKE OPREME TRGOVINA - ČEBELARSTVO

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.
Gabrje 42, 1356 Dobrova
Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307
GSM: 031 351 964
E-pošta: robineli@siol.net
WWW.RIHAR-KOCJAN.SI
Delovni čas: od pon. do čet.: 9.00-12.00 in 15.00-17.00, pet.: 9.00-15.00

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KAKOVOST - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU
Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

MATIČNA REŠETKA

SATNIK AŽ, LR, LR2/3

IZOLACIJSKE PENE

VSE ZA OBNOVO PANJEV

NOVO!!!! VSE ZA IZDELAVO PANJEV IZ NERJAVEČEGA MATERIALA!!

OJAČANA RAZSTOJIŠČA, RAZSTOJIŠČA 11 + 3, JAHAČI ZA SATNIKE

PLASTIČNA OBEŠALA

TESTNA MREŽA

SATNICE

NOVO!!! POGAČA APIFONDA PAKIRANA PO 1kg ALI 2,5kg

IZDELAVA IN PRODAJA VSEH VRST SATNIC. PO DOGOVORU MOŽNA IZDELAVA SATNIC IZ LASTNEGA VOSKA. MOŽNA JE IZDELAVA SATNIC IZ LASTNEGA VOSKA OD 20 kg DALJE. OGLEJTE SI IZDELAVO SATNIC NA NAŠI SPLETNI STRANI.

Zapustili so nas

IVAN JELENC – VANČI
1950–2020

V začetku novembra nas je zapustil Ivan Jelenc – Vanči. Bolezen mu je preprečila, da bi pred zimo oskrbel čebele, ki jih je poleg svoje hiše v Ložah naselil v vzorno urejenem čebelnjaku. Čebelaril je od leta 1994, v ČD Laško se je včlanil leta 1997. Bil je dejaven na številnih področjih. V čebelarskem društvu je bil pobudnik in organizator prikaza čebelarskih opravil na vsakoletni povorki »Pivo in cvetje« in še posebej na zaključni prireditvi »Spoznajmo čebelarsko dediščino«. Radi smo sodelovali z njim. Poleg vsega je našel tudi čas za pomoč čebelarjem. Za svoje delo je prejel odličje A. J. III. stopnje. Laški čebelarji smo izgubili prizadevnega

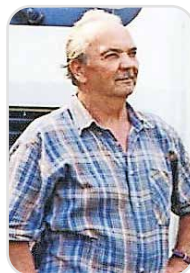
čebelarja. Hvaležni smo za njegovo delo. Pogrešali ga bomo in ga ohranili v trajnem spominu.

ČD Laško

PETAR PEJANOVIČ
1923–2020

V 97. letu starosti se je od nas poslovil dolgoletni član Petar Pejanovič. Od leta 1970 je bil dejaven član ČD H. P. Celje. Deloval je na področju izobraževanja, saj je bil mentor številnim mladim čebelarjem. Bil je nepogrešljiv pri delovnih akcijah in drugih dejavnostih društva. Za dejavno sodelovanje in prispevek je prejel več priznanj in zahval, v jeseni življenja pa bil imenovan za častnega člana društva. Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

ČD Henrik Peternel Celje

JOŽE OPEKA
1927–2020

Konec leta je svoje čebelice in nas zapustil čebelarski veteran in častni član ČD Rakek. Včlanil se je leta 1953. Leta 1965 je zgradil čebelnjak v Martinjaku. Čebelaril je s 70 AŽ-panji. Na začetku je svoje znanje pridobival pri čebelarjih (Branislju, Juvančiču) in z njimi tudi prevažal čebele na pašo z vlakom in tovornjakom. Kasneje pa je prevažal čebele s prijatelji Udovičem, Tozonom in Lukekom. Bil je dejaven član organov ČD-ja, dolgoletni blagajnik in čebelarski preglednik. Svoje znanje je ves čas dopolnjeval, kar mu je dalo solidno strokovno znanje, ki ga je rad prenašal na druge čebelarje. Bil je tudi prejemnik odlikovanj A. J. III. in II. stopnje. Hvaležni smo mu

za vse opravljeno delo v čebelarstvu. Pogrešali ga bomo v svojih vrstah. Njegovo čebelarstvo nadaljuje sin Jože.

ČD Rakek

MIRKO JUG
1941–2020

V preteklem letu smo se poslovili od dolgoletnega člana Mirka Juga, ki se je rodil 10. septembra 1941 v Pristavi pri Lesičnem. V Celju si je ustvaril dom in družino ter se leta 1980 včlanil v naše čebelarsko društvo. Bil je velik ljubitelj čebel, s prav tako velikim srcem za potrebe sočloveka. V društvu je dolga leta deloval kot eden dejavnejših članov. Za svoje zasluge je prejel več priznanj in zahval. Ostal nam bo v lepem in trajnem spominu.

ČD Henrik Peternel Celje

PE ČEBELARSKI CENTER
MARIBOR

Streliška 150, Maribor
Tel/Fax: 02/331 80 10

Delovni čas:
od ponedeljka do petka od 8.30 do 17. ure.
sobota: od 8. do 13. ure.

GSM: 051/348 426

e-mail: jana.pp@amis.net
www.cebelski-center.si

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana
Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

- Satniki AŽ-lipovi, rogljičeni
- Panji AŽ, LR
- Čebelarska oprema in drobní pribor
- Čebelje pogače

- Točila in posode za med
- Satne osnove AŽ, LR, Kirar

- Steklena in kartonska embalaža za med, propolis, medene pijače in ostale čebelje pridelke
- Darilni program

Naročeno blago vam lahko pošljemo s paketno pošto, pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

JOŽE RITLOP 1928–2020

Novembra smo se poslovili od našega prijaznega mirnega čebelarja, ki je kljub svojim letom še skrbel za čebelice. Rodil se je v Prekmurju v vasi Črešnjevci. Po vojni je na Kočevskem našel zaposlitev in ženo. Ustvaril si je družino in dom ter v bližnjem gozdu še lep čebelnjak. Vse od leta 1984 je čebelaril z 10–12 panji, pogosto skupaj z medvedi in nepridipravi, ki so mu delali škodo. Jože se ni dal motiti, še več, navdušil je še sina, da sta čebelnjak popolnoma obnovila. Ob zadnjem obisku svojih ljubljenk je padel in posledično umrl. Njegovo delo bo nadaljeval sin. Jože je

za svoj prispevek ohranjanja narave prejel odličje A. J. III. stopnje. Dragi Jože, ohranili te bomo v lepem spominu.
ČD Kočevje

ROZALIJA JELEN 1937–14. 9. 2020

Na začetku jeseni nas je zapustila Rozalija Jelen iz Opatjega sela. Njena ljubezen do narave in čebel je bila zelo močna, tako da je leta 1984 nabavila 15 družin v AŽ-panjih, za katere je vneto skrbel. Včlanila se je v ČD Šempeter in v upravnem odboru društva prevzela tajniško funkcijo. Po poklicu je bila učiteljica. Kot pedagoška delavka je s predlogi pripomogla k

razvoju našega društva. V društvu je bila dejavna do svoje boleznile leta 2011. V spominu smo jo ohranili kot preprosto, ustvarjalno in veliko ljubiteljico čebel in narave.

ČD Šempeter

ZDENKO VRHOVNIK 1949–2020

Pokojni Zdenko Vrhovnik se je rodil 19. avgusta 1949 v Mariboru. Že v otroštvu je vzljubil čebele in čebelaril skupaj z očetom. Lovrenskim čebelarjem se je pridružil leta 2004, ko

se je včlanil v naše društvo. Čebelaril je povprečno z desetimi družinami na AŽ-panjih na Vurmatu. Kakršnen je bil do čebel, je bil tudi do ljudi. Vedno miren, nasmejan, preudaren in razumevajoč, zato smo ga cenili čebelarji. Za svoje delo v čebelarstvu je prejel odlikovanje A. J. III. stopnje in značko zvestobe za deset let članstva. Rad se je udeleževal vseh predavanj in različnih delavnic, saj je želel nenehno poglobljati svoje čebelarstvo znanje. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Lovrenc na Pohorju

Čebelarstvo PISLAK BALI Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

PREDELAVA VOSKA

Izdelujemo satnice vseh dimenzij iz vašega voska

031/734 905 • info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

DOPOLNILNA KRMNA MEŠANICA ZA PREHRANO ČEBEL
NAREJENO V SLOVENIJI

APISVITA-O

Prehranska krmna mešanica za prehrano čebel

APISVITA-B

Prehranska krmna mešanica za prehrano čebel

VITA-MED®
Čebelarstvo Posl
Čača vas 46e
3241 Podplac
041 574 236 / 031 419 111

DOLINŠEK MARJAN S.P.,
IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME,
MD OPREMA

Sončni topilnik

Osmukalnik

Ometalnik

Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313 po 15 uri
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com
<http://ometalnik.si>

V 3 enostavnih korakih, do nadzora donosa medu v oddaljenem čebelnjaku.

- Želite vedno **pravočasno** točiti med in nahraniti čebele, ki so v oddaljenih čebelnjakih?
- Zadovoljne stranke poročajo, da so **privarčevale** pri stroških goriva.
- Želite privarčevati vaš **dragoceni čas**?
- Želite biti **korak pred** ostalimi čebelarji?
- Za **napredne** čebelarje.
- **3 leta** garancije
- višina **46 mm**
- robustna in vzdržljiva **INOX** konstrukcija

Čebelarstva
tehnična TCM-13

Kontaktirajte nas!

AMES AMES d.o.o. T:+386 1 365 70 86
Na Lazih 30 F:+386 1 365 71 02 www.ecebelar.si
SI-1351 Brezovica E: info@ames.si

Miha Kunstelj s. p., inž. Jože Kunstelj s. p.
Zavrti 41, 1234 Mengeš
Tel.: 031/352 797, 01/723 70 27

www.apikunst.si / jm-kunstelj@amis.net

Čebelarški jopiči, kombinezoni, rokavice, klobuki, kape, ...
Proizvodnja čebelarstvih točil (inox in PE posoda)
Motorji (80 in 110W), ročni pogoni, posode za med

NOVO: kape s svetilko in povečevalom

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | 8493 Klösch, Avstrija
Telefon & faks: +43 (0) 3475/2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
Ponedeljek-petek: 8.00-12.00, 13.00-18.00
Sobota: 8.00-12.00

Jezik za sporazumevanje: nemščina in slovenščina.
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in
Jana posredovanje, zastopanje, Maribor.

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

- Imate možnost prisostvovati predelavi svojega voska ali starega satja! Obvezna je predhodna telefonska najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Garantiramo razkuževanje s paro.
- Zelo ugodno razmerje med količino in kakovostjo.
- Po želji izdelujemo satnice vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Velika izbira pripomočkov za čebelarjenje.

FTN d.o.o.
Nad izviri 34
2204 Miklavž na Dravskem polju
Delovni čas: od ponedeljka do petka med 9. in 15. uro

02/62-96-226 www.trgovinica.si

MEDENA PONUDBA - 15 % NA POKROVČKE IN KOZARCE IZ ZALOG
Akcijska ponudba velja v času od 1. do 31.3.2021 za gotovinski nakup blaga iz zaloge v količinah kartonskega pakiranja. Cene veljajo FCO prodajalec.

TRADICIONALNA IZDELAVA
VSEH VRST AŽ-PANJEV
NAJBOLJŠI
SLOVENSKI
SMREKOV LES
ROGLJIČENI
(CINKANI) SPOJI

MIZARSTVO KRŽE
1936

www.krze.si

PRI ENKRATNEM NAKUPU
DESETIH AŽ-PANJEV
VAM PODARIMO
PRAŠILČEK

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
041-420-200
01-755-13-17

Čebelam prijazni premazi za les

belinka
interier

www.belinka.com belinka

INHALACIJA IZ PANJA

Z inhalacijskimi seti API-AEROSOLI, API-AEROSOL II in API-AEROSOL Plus lahko izvajate aerosolno apiterapijo iz panja. Izbirate lahko med seti z naravnim vlekem in seti s prisilnim vlekem.

Medikoel d.o.o., Jalnova cesta 2, 4240 Radovljica, T: 04 537 85 10, M: 041 618 775, info@medikoel.com, www.medikoel.com, www.s-mediko.com

POLNENJE MEDU V VREČKE

Za vas napolnimo med v priročno pakiranje, v 8 gramske vrečke. Naj bo vaš med, v praktični embalaži, prisoten povsod, tako v gostinskih lokalih, kot v vsakem pohodniškem nahrbtniku.

PROPO STEAM - UPARJALNIK PROPOLISA

Apiterapevtski aparat Propo Steam nam s segrevanjem naravnega propolisa omogoča izvajanje inhalacijske terapije. S priloženim priborom uporabnik sam ali s pomočjo apiterapevta izvaja inhalacije, ki koristijo pri težavah dihalnega sistema. Propo Steam pa je primeren tudi za čiščenje lebdečih delcev, mikrobov in organskih topil iz zraka. Prostor prijetno odličavi z vonjem propolisa.

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE
 ☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81
 GSM 051 614 683
 www.kipgo.net; kigpob@gmail.com
 PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA
 ☎ (01) 729 61 30, e-pošta: čebelarna.lukovica@gmail.com

NALEPKE ZA MED,
 CVETNI PRAH, MEDENE
 PIJAČE IN PRELEPKE
 od 0,28
 EUR/POLO

CISTEJŠI
 CVETNI PRAH

OSMUKALNIKI ZA CVETNI PRAH ZA
 AŽ IN LR PANJ
 VEČJA KOLIČINA CV.
 PRAHU
 IZDELUJEMO PANJE
 AŽ Z NOTRANJIM
 SMUKALNIKOM

PRIVOŠČITE
 VAŠIM ČEBELAM
 NAJBOLJŠE!
 INVERTNE POGAČE

30 % VEČJA STIMULACIJA

SESTAVA:
 FRUKTOZA 42 %
 DEKSTROZA 51,5 %
 MALTOZA 2,5 %
 TRIOZA 2 %
 SLADKOR 2 %

NUDIMO
 IZDELAVO
 SATNIC
 IZ VAŠEGA VOSKA

-MIN. KOLIČINA VOSKA
 10 KG

VENTILACIJSKI
 KOMBINEZON
 IN JOPIČ

-zračen
 -narejen je iz treh slojev
 tkanine in predstavlja
 zato popolno zaščito
 pred piki čebel

NAROČENO
 POŠLJEMO
 TUDI PO
 POŠTI!

PARNI TOPILNIKI
 VOŠČIN, SONČNI
 TOPILNIKI LESENI IN IZ
 NERJAVEČEGA
 MATERIALA ZA
 1 ALI 2 SATA,
 PREŠE ZA VOŠČINE

PANJI IN SATNIKI
 LR (STANDARD,
 2/3, 1/2) IN DB
 TER
 DELI PANJEV

IZDELUJEMO:
 PRAŠILČKE: 3S,
 4S, 5S, 7S
 -PANJE AŽ: 9S, 10S,
 po naročilu 11S, 12S
 -PANJE AŽ 3E 9S,
 10S, po naročilu 11S
 -PANJI AŽ KOZJIC
 11+3

-PANJI
 -OPREMA ZA
 PANJE
 -SATNICE
 -ZAŠČITNA OPREMA
 -OSTALI ČEBELARSKI
 PRIPOMOČKI
 -OPREMA IN
 PRIPOMOČKI ZA
 ODKRIVANJE
 SATOV
 -TOČILA
 -CEDILA
 -OPREMA ZA
 SEGREVANJE
 MEDU
 -OPREMA ZA
 POLNENJE
 MEDU
 -EMBALAŽA

ZABOJNIKI ZA
 PREVŌZ AŽ IN LR
 PANJEV PANJEV

ČEBELARSTVO DEBEVEC

Delovni čas:
 ob delavnikih 9.00-12.00
 14.00-16.00

APIS MED®

Trgovina in proizvodnja: Vrhnika, Opekarska 16
 tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52

info@apis-med.si
 www.apis-med.si

v mesecu marcu ob sobotah zaprta

10-SATNI AŽ-PANJ

NAKLADNI AŽ-PANJ

KAKOVOSTNI
 AŽ-SATNIKI
 CENA 1,20 EUR
 LASTNA
 PROIZVODNJA
 ZBITI, LEPLJENI, VRTANI

PREDELAVA
 VOSKA V
 SATNICE
 SAMO 1,50 EUR/KG

PRAŠILČEK
 AŽ 3-, 5-, 7- IN 9-SATNI

TRIETAŽNI
 AŽ-PANJ

DVOJNO CEDILO
 ZA MED

KAKOVOSTNA
 RSF-TOČILA
 IN POSODA

PLASTIČNA
 POSODA 25 KG

PLATIČNO OBEŠALO (AŽ)
 IN RAZSTOJISČE (LR)

ČEBELJE POGAČE LASTNA
 PROIZVODNJA CENA 1,45 EUR/KG
 NAD 100 KG 4 % POPUSTA

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 1,50 EUR/kg.
 ■ Za izdelavo satnic uporabljamo samo steriliziran vosek (30 min nad 125 °C), ki ga predhodno mehansko očistimo nečistoč (do 90 %) s posebnim postopkom posedanja (nečistoče so večinoma težje od čebeljega voska), s čimer vam zagotavljamo čistejši in kakovostnejši vosek.

• Panji so izdelani natančno in kakovostno. • Kakovostna izdelava po ugodni ceni. • Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.